

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL“ BUCUREȘTI, BREZOIANU 23
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inscrisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:

autorități și instituții 1000 lei
de onoare 500 „
particulari 250 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘTI I Str. Brezoiului 23-25

TELEFON 3.30.10

APARE SĂPTĂMĂNAL

PREȚUL 5 LEI

ANUL XLIX • Nr. 19

SAMBATA 4 Mai 1940

Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

Raskolnikov, erou al lumii moderne

de NICOLAE ROȘU

Era la 1 Septembrie 1494... Biserica Santa Maria del Fiore, era țicșită de o lume împestrată, din toate stările sociale, femei, bărbați și copii, care așteptau halucinații m'nunea predicatorului. În colțuri tănuite de nopatea misterioasă a groazei se șopteau ciudate versuri apocaliptice. Dar nimeni nu îndrăznea să-și desvâlve gândul ascuns al precugetării. Răul venea de pretutindeni, din desfrâu și crimele casei de Medicis, din războaiele și asasinatele condottierilor, din vermina aristocrației rispițoare, din mizeria înveninată de ură a oamenilor de jos. Atunci a fost timpul profetului. Grotesc, uscat, cu fața găbenă ca de ceard, acoperită de broboane de sudoare, sguđuit de friguri demonice, având în privire înțepată vanitatea și ciuda, se strecura pe o scară lătrualnică Gerolamo Savonarola... Când s'a sponit că este El, mandatarul divinității, nu a mai fost prilej de comentariu, căci de îndată înaltele cupole s'au umplut de ecoul trăsnetului iudicieric: Ecece ego adducam aquas super terram! Multimea s'a prăbușit în extaz, femeile în accese de isterie își smulgeau părul și își sângearau mâinile, copiii plângeau cuprinși de groază, un muget surd de bestie colectivă închina osanale la picioarele predicatorului. Un singur om stătea deoparte, lucid și rece, rezemat de un zid. Acesta era Messer Leonardo da Vinci.

mâna stângă ținea un creion, în dreapta un pergament, și astfel contura în liniște portretul lui Savonarola. Descrierea acestui portret, făcută de Dmitri Merikovski în „Romanul lui Leonardo da Vinci“ este de un satanism înfruntător. Cu o ironie batjocoritoare Leonardo îi adăogase niște coarne de drac. Astfel își încep apostolatul toți dărâmtorii de idoli, vizionarii unei morale subterane, fără conștiința bineului, macerați de vanitate și lăcomie.

Ne-am oprit cu aceste considerații lămuritoare pe marginea portretului moral al lui Savonarola, dar ele vor putea continua cu Luther, Rousseau, Raskolnikov, Lafcadio. Oameni vii și oameni morți, suferite mortificate de chinurile bizare: Luther tipăind pamphlete pornografice anti-papale, împodobite de caricaturile lui Lucas Cranach; Rousseau oscilând între proxenitism și nebunie, însfârșit

Raskolnikov, eroul lumii moderne, urmat de Lafcadio criminalul din pasune gratuite. La toți găsim un egoism feroc, un orgoliu ascutit, o sete de afirmare a noii de marginile firii și împotriva ordinelor naturale. Nu sunt supra-oameni, ci întrucare puri oameni, oameni de dincolo de viață, fapturi subterane, sub-oameni. În urzucă acestei sarabande diabolice se țese chipul omului nou.

În ce stare sufletească și în ce împrejurări și-a scris Dostoievski romanul său: „Crime și pedeapsă“? Ca să scape de supărătoarea creatorilor, a tipografulor și a pretentorilor, fugă în Rusia și poposește la Copenhaga. Acolo, pe acea ultimă lefacie în jocuri de cărți. Se îngroapă iarăși în datorii și socotea disperat ajutorul amicului său vranghel. În această lume, umilit și totuși revoltat își închipue structura sufletească a lui Raskolnikov. Viața individuală, în concepția acestui erou, reprezintă o viață absolută. Omul este liber și deci obligat față de conștiința lui. Liber să păcătească, dar totodată să-și ispășească păcatul obținând rascumpărarea morala. Într-un capitol de anană a acestui proces sufleteș Dostoievski se întreabă dacă mama n'are deplina libertate să-și pășească sau să-și omoare copilul din pricina mizeriei sau din dorința unui trai mai comod. Pusă astfel problema, depășim matheuristicismul și ajungem la apologa crimei. Este deci firesc ca tovarăsa de închisoare a lui Raskolnikov să fie o prostituată, Sonia, dar o femeie steepă și totuși creștină, care pune Biblia în mâna osânditului. Raskolnikov ar vrea să fie un intelectual, dar nu izbuteste, pentru că din pricina sărăciei nu-și poate termina studiile; ar vrea să muncească și să lupte, dar nu poate pentru că ideile morale ale libertății absolute îl fac nervos și orgolios, îi amplifică paroxsimul eroic al afirmării. În această stare sufletească

G. ZLOTESCU

Flori

este robul de o obsesie: să strivească între unghii, ca pe un puce, pe cămătarășă inutilă și rapace, să facă o demonstrație gratuită căci Raskolnikov este incapabil să fure, nu este un criminal oarecare. Raskolnikov nu este un nihilist ca Bazarof al lui Turgheniev, care are o concepție socială, el este un erou al faptului liber, fără scop imediat, o voință afirmată în condiții absolute. Dostoievski ar vrea să-l vadă realizat pe acelaș plan cu Mohamed sau Napoleon. Amândoi au condus mulțimi și au alcătuit legiuri, împărțind omenirea între oameni buni și oameni răi, între vinovați care trebuie pedepsiți după rigoriile unei anumite morale, și nevinovați, vrednici să trăiască în libertate. Apropierea este însă neintemeiată. Raskolnikov n'are nici o idee precisă, plutește într-o lume de tendințe contradictorii, se vrea realizat printr-o crimă, un act înțelept, care n'are nici început și nici sfârșit. Tot fatalismul chinului său intelectual nu poate duce la o justificare plauzibilă, toată clocoțirea spumoasă a revoltei nu are un temel social sau ideologic. Raskolnikov nu face parte dintr-o mișcare politică, nu este un sectar năruit de o utopie, ci un ins, singur în întregul univers, un Eu amplificat în sine însuși. El crede că răul nu vine dela noi, ci vine dela alții, și această este concepția sa egoistă a lui Raskolnikov. Libertatea este irațională și calea care duce la dansa este arbitrară, deci pe aceasta trebuie să o alegă orice om, ca un reflex spontan al impulsilor sale organice. Torturat de remușcări, obsedat de nevoia ispășirii, Raskolnikov se întoarce

(Urmasre în pag. următoare)

Ceva despre funcția epistemologică a artei

de LUCA DUMITRESCU

Bănuiala că arta are un rost epistemologic se accentuează din ce în ce. Numai ciudățenia punctului de vedere, mai pune pe gânditori în ezitare în fața hotărârii de-a o asimila efortului general de cunoaștere, al omului. Căci, în timp ce științele se exercită pe părți și pe fărâme de părți, arta are marea cutezanță de-a crede, ca ea poate infățișa totuși.

Totuși bănuiala că s'ar putea să aibă dreptate a început să se accentueze. Un fapt oarecare, de care să presupunem că s'ar interesa știința, devine un bun câștigat pentru cunoaștere, în clipa când prin procesele logice, bine cunoscute, genul proximo și diferența specifică, a fost identificat în masa haotică a existenței.

Deci, a defini un fenomen, este tot una cu a-l scoate din întunecul lumii; din haos unde există anonim și amorf, în cosmos unde se înscrie ca valoare. Prin procesul acesta simplu, al definiției, obiectul cunoașterii a ajuns identic cu sine însuși, pentru orice minte și, ca atare, s'a universalizat.

De mii de ani, arta practică valorificarea neantului, însă de-abia de curând, cugetătorii au început să gândească serios și oarecum constant la acest lucru. Asta n'a împiedicat totuși pe o serie întreagă de cercetători, să facă apel atunci când datele științei încetau (și asta se întâmplă destul de des) la datele artei, pentru lămurirea multor probleme.

Neformulată, așadar, credința că arta face parte din biestematul sistem de cunoaștere al omului, a existat întotdeauna, dar punctul ei de vedere fiind opus celui al științei, rezervele gânditorilor rămân perfect legitime.

Pentru artă, fenomenul mărunț, are o foarte slabă însemnătate. Totdeauna artiștii au considerat cu oarecare tristețe metoda aceasta milenară de însușire, pe care o practică știința pe măsurășurile existenței. Pentru artist, valoarea aparentă a fenomenului, nu numai că nu conține niciun indiciu asupra misterului, ci este o realitate ultimă care a martirizat existența

omului dintotdeauna, dar constituie chiar un obstacol în calea contactului cu ea.

Actul principal de cunoaștere al artistului este contemplația și îndesăbi auto-contemplația. Adevărul, e mult mai bine ascuns, de diversitatea înfățișărilor lumii exterioare, decât de mișcarea noastră sufletească. Căci, pe când în afară ochiului auzescă spre forme obtuze și neexpresive, înăuntru, pe mișcările sufleteste, prin natura lor mult mai sensibile, intuiția se fixează pe forme mai greu, dar cu înfinit mai multă certitudine.

Oricât de vagă, îndepărtată amintire a sufletului se lasă cu mai multă siguranță sesizată, decât esența grosolană înfățișării exterioare. Căci, pentru rostul cunoașterii o analiză chimică, oricât de delicată, este incomensurabil mai grosolană, decât gestul sufletesc cu care pictorul fixează o culoare, muzicantul un sunet și poetul o imagine.

În actul de contemplație al artistului, procesul de cunoaștere se petrece exact invers, decât în actul de analiză al omului de știință. Atenția îndreptată înăuntru, nu disecă mișcarea sufletescă și n'o fixează, printr-o i-ar strica natura și rezultatele ar fi neconcludente. Ceeace caracterizează această atenție, este mai degrabă o aparentă inactivitate, o vagă somnolență: liniștea ultimei tensiuni și a profundelor frecvențe cu necunoscutul. Prin acest vis bizar, artistul anulează acțiunea dispersivă a fenomenului și se pune în contact direct cu misterul.

Câtă vreme parcurge întinericul fenomenal, atenția lui n'are urechi de auzit și nici glas de grăit. Ea refuză cu încăpățănare orice simpatie cu acest mediu informal și gonestă oarbă în adăncuri.

Contactul cu misterul, nu se face dela ea către el, fapt nesatisfăcător pentru certitudinea contemplației; ci dela el către ea. Artistul se recunoaște pe el însuși în plin mister și aici stă toată problema artei. Opera de artă nu e decât efortul acesta colosal al omului — mărunț fenomen — de-a se recunoaște, de-a se identifica în mister.

Omul de știință caută adevărul scobind cu răbdare și migăloșenie în scoarța aparentă a lumii; artistul se caută pe el însuși în adevăr și cu cât se va recunoaște mai clar acolo, cu atât opera lui va exprima mai bine adevărul.

Nu vom intra în mecanica subtilă și atât de variată a procesului de creație pentru a urmări abilitățile la cari recurge artistul pentru a adapta intuiția sa, materiei, în general prea refractară justei expresii. Vom spune numai că mărunțul proces analitic cu care actul de cunoaștere al omului de știință începe, artistul e nevoit să-l execute abia acum, la urmă.

Opoziția planurilor este atât de transantă, încât se poate spune cu drept cuvânt că în timp ce toate eforturile omului de știință tind să smulgă adevărul din lumea sensibilă care îl înlăntă și ascunde în haoticele ei înfățișări, ale artistului urmăresc tocmai expresia, sensibilizarea lui.

NOUA CARTE A DLUI VICTOR POPESCU

de VIRGIL CARIANOPOLO

Despre o carte de nuvele ca și despre oricare carte se poate vorbi, luând de la început un criteriu de orientare.

În noua operă a d-lui Victor Popescu, „S'a sfârșit primăvara“, cred că oricine ar fi recenzișul, va trebui să adopte ca normă de valorificare, experiența și spiritul de observație surprinzător la un autor atât de tânăr.

În „S'a sfârșit primăvara“, carte care este compusă din câteva nuvele, fiecare cu eroii și destinul său aparte, d. Victor Popescu, autorul volumului „Biserica Neagră“, reușește deplin să dea o atmosferă de ansamblu, care te cucerește și uneori te doare prin adevărul situațiilor psihologice.

În nuvela „În lumina drumului“ autorul își atinge scopul, izbutind să creeze atmosfera turburătoare în care eroina sa Gunnă se înfășoară ca într'un mister, intrigând pe călătorii vaporului cu care vine din Egipt spre Italia.

În „S'a sfârșit primăvara“ nuvelă care poartă și titlul volumului — în simbolism și plin de sens, d. Victor Popescu înfățișează pe eroul său sub două aspecte — cel care crede că iubeste pe Olga și celălalt care se teme să nu rateze un ideal de iubire, printr-o pasiune trecătoare.

Problema aceasta, pe care o pune autorul, definește posibilitățile de analiză ale unui scriitor, căruia i se deschid larg perspective creației.

O altă problemă, tot atât de interesantă, o pune d. Victor Popescu în nuvela „Straniu“. Eroul său, care iubeste două femei deodată, își dă seama că de fapt, nu poate realiza adevărată iubire. El cere iertare, la urmă, pocăit, pentru încercarea de a fi contopit două iubiri, într'un singură, spre a face din ea iubirea „cea mare“.

Îndrăgostitul declară apoi că nu a trădat numai o iubită, ci pe amândouă, dar în acelaș timp și pe el-a trădat „credința într-o iubire pură“.

În nuvela „Un infrânt“, interesantă și minunată înțată este desnașdădeja muzicantului Priboi care își dă seama că a fost iubit de Maria, din milă.

Sentimentul mare se naște aci, sentiment amestecat cu mla, cu revoltă, cu strigăte, ne impresionează deopotriva prin realismul său psihologic.

Mă gândesc totuși acum, după ce am terminat lectura volumului al cărui cuprins stăruie asemeni unor întâmplări reale, mai mult la acea minunată nuvelă „Lume, doar atât“, careia autorul ar fi trebuit să-i dea amploarea unui roman.

Sunt aci stări sufleteste și motive viabile care înstrează atât de bine darurile de romancier ale d-lui Victor Popescu, încât fără să vrei, mîntea completează ceea ce au omul a omis din pricina cadrului restrâns al nuvelistei.

Pe Yollanda Fancu o iubești fără să vrei, te umărăște și o vezi parca până și în femeie pe care a privești pentru prima dată.

Romantica și pasionata Yollanda te cucerește uneori prin vanitate, alteori prin copilăria răsunătoare, și de cele mai multe ori prin sfângăchile ei.

Din întreg ansamblul însă al noului volum, d. Victor Popescu apare nou și de astădată cu prestața care ție-o dă al doilea bolez al tiparului.

Dacă în „Biserica Neagră“ unele lucruri păreau estompate, aci în „S'a sfârșit primăvara“, d. Victor Popescu trage contururi precise și plasticizează personajii și cadrul.

Întâlnim la d-sa, de astădată accentuat și definitiv, observația judicioasă asupra stărilor de fapt, fixarea unui moment sufletesc și mai ales așa cum am mai spus, o îndemănare pentru descrierea naturii.

Cu asemenea nuvele, peste țare am trecut uneori schițând doar ceiaze trebuia să analizez, d. Victor Popescu va înainta suntem siguri spre lumea romanului.

Deși tânăr, cititorii vor vedea în scrișul său maturitatea scriitorului, dovedită prin experiența de viață și justiteza gândirii.

Pelerin spre Luceafăr

de SIMION STOLNICU

Orizontul tălăzuit de viscol se retrage, permanent, din fața ostasului următor al unei năluiri noi care alegă și ea precum argintul viu: zona... Bună încercare pentru emotivii această fugăciune caracteristică zonei militare. Afi acum „zona“ într-o regiune industrială din miezul țării și măne la granită tot „zona“. Un ordin nou și „zona“ a răsărit sub cine știe ce arătare de Ceahlău... Alt regim de înlocuște pe hotare: el își găsește zona mult visată tocmai pe locul de unde a fugit zona ta ca un junglu rățător prin mădularie țării. „Zona“ câștigă tot mai multă personalitate chiar în mintea celor simoli. Apar broșuri cu „cântece de zonă“ fiindcă începe să se întemeze un romanticism nou al zonei militare. Pentru acea care sub uniforme pot să mai simtă în felul lui Păi-Brunos, ea este fata de împărat depărtată, îndrăgostită de ascunșurii amărice, după ferestrele vântului de stepă. Fata s'a îmbrăcat în dimie nouă cu negre pasmanterii moldovenest și a pornit spre nord... N'ai văzut nicodată atăta zăpădată ferită, precum este și mîntăia vorbei românești, de profanatorul fum al civilizației. Pe aici, casa rustică, răsărită doar prin numărul mai mare de ferestrești se numește „boarească“. Este ceiaze, bineînțeles, fusese odată în mentalitatea copășăriei tale dela vreun conac. Camarazii piugari denumesc, foarte convingător, „cașă boarească“ acest castonament, dar tu constăți cu regret că și-a urbanizat vederile și te-ai depărtat de mormântul bușnicilor. Te dai bătut abia când răsăritul ca un sân virginial peste omătul ce a îngropat stufărișul văilor până la vârf, confirmă: „cașă boarească“.

Suntem o mulțime de Munteni concentrați pe aici și avem, pe o latitudine a reverșilor, mândra cumpărării noastre din verb și sentiment. Cum vom scăpa totuși de romanticismul zonei?...

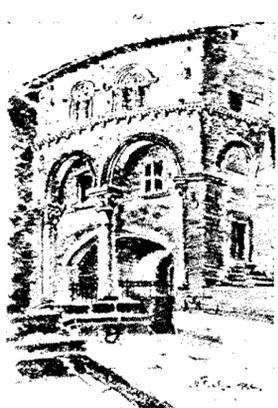
Dar comuna e în genul Ipoteștiilor... Sunt din coșice până sus, precum șed stetele, numai țăorii eminescieni, supremele țăbăci imblătoare la studiu, la unice ascensiuni spirituale și la altele... Vom da un bal militar la care vom invita moldovențele. Poate fi-va printre dăneșle și zăna albă, „Zona“ din povești. Bineînțeles, tentația de a iubi pe unde a trăit Luceafărul nu poate fi din cele mediore.

Un rastel cu arme instalat între relicve eminescieni ar putea să nu împrumute și el chiar, romanticismul zonei?...

SAN MARCO,

Lucia Demetriad-Bălăcescu

VITERBO,

N. Cucu

CRONICA

LITERARĂ

Virgil Carianopol: Scară la cer,

versuri, Colecția „Universul Literar”

Ca și altădată, avem încredințarea că nu putem vorbi despre poezia lui Virgil Carianopol, fără a ține seama de publicul ei cititor. Afirmăm chiar că acest public, care o apreciază, ne impune teiul de a o analiza și valorifica. În linie generală, vom spune că Virgil Carianopol are despre poezie și despre poet, aceeași părere ca și cititorii săi. Virgil Carianopol știe adică ce concepție are publicul mare despre creația artistică, și se așează din acest punct de vedere, ca producător al acesteia. Ori, părerea multă din poezie și poezie, este puțin magulitoare. În ochii ei, poetul trece, în ce privește ierarmia socială, drept un decesat, iar ca om, el este mai de graba un „neom”, un adăut de la structura normală a personalității. El asimulează categoriei exhibiționistului public, „saltimbanci”, „scamatori”, etc... Refuzându-i însă cântărea de a fi ca „toată lumea”, necrezându-l capabil să „stea în rândul oamenilor”, i se recunoaște implicit o altă înzestrare, o alcătuire ce-i desparte de cei mulți și-l face să trăiască altfel. Pentru „darul” de a fi croit într'altfel decât toată lumea, „poetul” este privit cu interes și curiozitate, măcar ca nu i se acordă sumă.

Tocmai din pricina stimei ce nu i se acordă, poetul refuză să fie seamă, de cele mai multe ori, de curiozitatea pe care totuși o simte față de felul său de a fi. Din respingerea acestui interes vulgar se crează turmul de fildes, ermetismul, simbolurile, etc... Se apelează anume la forțe care să anuleze simpatia populară, manifestată prin interes. Dar nu toți izbutesc să descopere forțe reale spre a-i înălța, într'adevăr, în altă lume. Rămân suspendați între bucuriile unui mare orgoliu, și elementara faoare populară. Puțini cred însă, că a accepta interesul și simpatia populară, constituie totuși o putere generatoare de poezie. Virgil Carianopol a înțeles rentabilitatea simpatiei populare și i-a adoptat punctul de vedere, pe care l-am expus. În ce constă productivitatea concepției populare despre poezie? În faptul coboririi pe cea mai adâncă treaptă a smereniei. Poetul renunță la orice vanitate omenească și încuviințează tot ce se spune despre el. Și nici nu încearcă să schimbe opiniile, să se înalțe spre sine. Recunoaște că este un decesat și un „neom” și că nu pare a avea alt destin decât al exhibiționistilor optimiști:

Biet saltimbanc cântăreț de nimicuri,
Visător de minuni, căntător de vorbe senine,
În loc să fi făcut poezii, mai bine te bateai
În duel pentru femei...

Virgil Carianopol merge destul de departe cu acceptarea de a fi altfel decât toată lumea. Dar în abaterea de la normal, se strecoară bănuiala că poetul ar fi un damnat, că prin el s'ar manifesta însuși principiul răului. Și bănuiala se întemeiază chiar pe faptul că acceptă umilința ca o putere, ca o mândrie. Opinia comună nu crede despre umilință că este o virtute, că are adică însușirea de a produce. Umlința, în opinia generală, este lipsă, puținătate, sărăcie. La caracterul ei creștin, nimeni nu se mai gândeste. Cel care trece prin

viață umilit nu este altoeva decât un învins, un blestemat, un pom fără rod. Este cineva care și-a pierdut viața, căruia i s'au năruit tinerețea, rodnicia. La Virgil Carianopol citim o mărturisire foarte caracteristică pentru felul acesta de a gândi:

Am trăit de-a'nvoaselea: în loc să strig,
Am trecut prin umilința mea fudul.
(pag. 46)

A fi „fudul” în umilință însemnează a crede în fecunditatea ei spirituală. Poetul mai mult decât orișicine își dă seama că în faptul de a fi croit într'altfel decât ceilalți, se ascunde ceva pozitiv, o înzestrare deosebită. Totdeodată simte însă că pozitivitatea sa ascunsă îl arată „dea'nvoaselea” în ochii celor croiți normal, iar ciudățenia aceasta poartă cu sine riscul de rămâne pe dinafara vieții, a acelei vieți socotită triumfătoare:

Ce-am privit, s'a sfărmat înainte-mi;
Viața viforos mi-am dărmat-o;

Nimic mai atrăgător, mai „spectaculos” decât năntangia mărturisită. Publicul nu pune nici un preț pe virtutea umilinței și renunțării. Perplexitatea celui respins de la bunurile vieții, svâcolirea lui finală îi stărnește totuși interes, și deaceia primește cu simpatie o declarație ca aceasta:

Toate 'n viață le-am făcut pe dos,
În bordee am văzut palate...
Însumi zilele, speranțele și visul
Le-am văzut ca 'n ape, răsturnate
N'am clădit nimic, am fost degeaba
Un boem care-am crezut destul...

Iată întocmai, părerea ce o are vulgar, în genere, despre poet și viața lui. Virgil Carianopol o adoptă pentru productivitatea ei lirică. Conștiința fecundității lirice, îi dă însă și sentimentul mândriei creatoare: „am trecut prin umilința prea fudul”. Dar „fudulia” în umilință este o stare neintuită de mulțime, ea rămâne adevărul secret al creatorului. Ceeace se vede, ceeace înțelege ușor toată lumea, este numai înfrângerea socială, mersul „dea'nvoaselea”, lipsa de rodire a altor virtuți triumfătoare. Deaceia poetul își dă seama că este văzut ca un blestemat aducător de rău, sub al cărui pașoi de „stafie”, „se înecă drumul în nămol”. Mărturisirea sa coboară ultima treaptă a smereniei, — cu „fudulia” tacită de a sorbi cel mai adânc strop de „putere”:

Cine mă 'ntâlnește înainte-i
I se 'ntâmplă-un rău, sau cine știe...
Vorba mea de toți e blestemată.
Am fost cobitor și'n bucurie.

Dela treapta ultimă de umilință „orgolioasă”, poetul se înalță apoi încurajat de nădejdea unei răsplăți necesare.

Un drum peste timp, i-l deschide certitudinea gloriei. Umlința înalță cu adevărat o „scară la cer”. La o astfel de „scară la cer” face aluzie când încearcă să explice „celor de acasă”, (părinților țărani), că soarta sa își va găsi totuși o răsplată în gloria ce-o a-

cordă posteritatea. Ce greu este totuși să dai socoteală de viața de „boem” părinților din sat, cari au pus alte nădejdi în fiul lor. Poezia „desonorează”, atâta știu părinții:

Vă voi mai face mult sânge rău, mult necaz...
Vor rade iar dușmanii voștri de voi
Că am ajuns să trăiesc din milă sau în noroi.
Dar să nu vă supărați, să nu vă fie rușine

Ura lor și batjocura, se vor face cântec în
[mînc...]
Pentru acum nu sunt nimic, sunt un gunoi.
Dorm pe drum, îmi culc anii în ploi
Dar pentru mâine, pentru ziua cea mare, cine
[știe...]

Poate voi fi și eu munte peste o sută de ani...
(pag. 94)

E lesne de înțeles ce-l îndeamnă pe autor să-și invoace gloria postumă! Față de părinții țărani, avea datorii de fiu ocrotitor. O simțară datorie ocrotitoare o simte și pentru colectivitatea contemporană sieși, căreia, prin darul său de a fi altfel înzestrat, ar fi putut să-i ofere o doctrină reformatoare, să dea alte fundamente justiției sociale, etc... Dar boemul care nu e în stare să-și facă sieși dreptate și care n'a reușit să-și „olădească” propria sa viață, ușor de înțeles că nu va isbuti să fie un erou pentru alții, un binefăcător și un revoluționar. Verdictul neputinții de a reforma și îmbunătăți soarta altora, i-l dă însăși viața sa mediocră, — pentru care se anunță o moarte tot atât de mediocră:

Biet rătăcit, nu-s bun de nicio faptă;
Trăiesc degeaba și m'ovănt în hău...
Dacă și fi fost urșit să trec prin veacuri
Aș fi murit de-o mână de căldu

Așa rămân și eu ca mulți din gloată
Să 'ngroș poporul, cetele de Crisii,
Cei care sânt făcuți să nu mai moară
Nu sânt ca mine, îndoiți și triști.
(pag. 50)

Se cuvine să subliniem o distincție făcută de însuși autor: Conștient de valoarea în sine a poeziei, el n'ar așeza-o înaintea altor producții, și nu s'ar scooti mai puțin destoinic decât revoluționarul, dacă norodul n'ar pune onorurile și bunul trai deasupra oricăror „creații”.

Dacă poporul ar pretui în vreun fel „cântecele”, și ar răsplăti fără amănarea postumă, jertfa plasmuitorului, — acesta n'ar mai jindui să fie „uns” spre a „răscula popoare”:

Ai iubit mult cântecele, ai fost trist,
Ai risipit înimos tinerețe și ani,
Dar ce-i pasă lumii că te-ai schingiuat
[pentru ea]
Dacă n'ai putut să-i dai libertate sau bani?

Ce le pasă păsărilor călătoare de tine
Dacă nu le poți lua din piept vântul?
Ce-i pasă țăranelui, frate de-al tău, de

[cântece,
Dacă nu-i dai să mănânce fără să-și vândă
[pământul?]
(pag. 44)

Il vedem așadar, pe Virgil Carianopol fidel mentalității cititorilor săi. Acreștin nu se înșală asupra ierarhizării bunurilor și știu că nu prin „cântece” se valorifică viața. Totuși „cântecul” pare a avea și el un rost, de pildă acela

de a pomeni despre „virtuți”, fără a su-păra pe nimeni. Virgil Carianopol este printre puținii poeți de azi care amintește în versurile sale despre „dreptate”, „nedreptate”, și care încearcă să asimileze pe țărani „haiducului” de altădată singur sieși justițiar:

De când îl știu, tot pe la judecăți:
Bătut și frânt, și cu obrazul supt,
Opincile îi sunt numai nojițe,
Cojocul numai petece de rupt...
Semează jalbe lungi pentru pământ
Și capu-i e sortit pentru secure.
Iar când potera prin sate după el
Culcușu-i e cu lupii, în pădure.
(pag. 41)

Mila manifestată pentru țărani este numai un alt aspect al sentimentului de umilință. Mila pentru cei slabi și smerenia față de sine constituie, de fapt, aceeași metodă de a renunța la „eu”, și de a te dăruii în afară. Oricât s'ar părea de curios, poezia lui Virgil Carianopol este mărturisirea unei totale renunțări la sine. Lirismul ei provine numai din stărnirile externe, iar isovoarele intime, personale, îi rămân acoperite sau neștiute.

A trăi în umilință și a face placul multmii însemnează, de fapt, a fi altul, și a accepta să nu te recunoști în faptele proprii. Adevărat că umilința este o „putere productivă”, dar e o putere cu „martori”, și ea își dă fructul numai prin adaosul de curiozitate al celui ce te vede și te vrea umilit. Virgil Carianopol face o fină observație când afirmă că se înstrăinează de sine și când formulează rugăciunea de a fi ajutat să se întulească, nealterat.

N'am fost cu în nimic, am trăit mereu pentru
[alții]
Cu nimic din ce creă că-i al meu nu mă
[fimpac,
Am umblat blestemat ani de-a rândul
Fără să seamănă niciodată cu tot ce fac.

E vorba de o dedublare. Alături de conștiința histrionică se deșteaptă o alta, mai pură și mai riguroasă în ce privește definiția „poetului”. Conștiința luminoasă respinge pe saltimbanc:

Toate din mine le-a făcut pe dos
Celălalt, care trăiește în mine, fără să știu.
Doamne, Doamne, ajută-mă, vreau să scap.
Dă-mi și mie odată ceiace îți ceu...
Ia din mine, pe celălalt, lasă-mă gol.
Vreau să văd singur, cum aș fi eu!
(pag. 30)

Nu putem ști dacă acest „eu” gol și scăpat de „celălalt”, ar fi adevăratul poet; fapt este că până la urmă tot „celălalt” rămâne să-și spună cuvântul, pentru că rugăciunea nu se împlinește.

Iartă-ne ce ne uităm cu ură în sus;
Sânt în noi suferințe, pe care nimeni nu
[ți le-a spus
Cum să strigăm celui care nu ne-ascultă și
[nu ne știe?
(pag. 31)

Neisbitind să alunge pe „celălalt”, înstreinat de sine ca un actor în rolul pe care îl interpretează, va continua să joace „teatru” și să formuleze cu humorul cerut de spectatori o „poetică” a visului smerit. Părerea lui Virgil Carianopol despre transfigurarea prin „vis” este tot adoptată, din concepția comună. El se leapădă de sine cu desnădejdea actorului scamator:

Nu-mi spuneți ce-s săracii, nu știu ce-i să-
[frăcia.
În mine stau grămadă comorile de bani.
De vreau, un pol de aur, când toamna e
[pe-aproape
Mă 'nalț și iau o mână de galbeni din castani.
(pag. 65)

E hotărâtoare conștința făcută aici gustului popular. Poetul care, în lipsa unui „pol”, se mulțumește cu frunzele galbene ale castanilor, are conștința ideală ce i-o închipue norodul. Deaceia el este crezut întocmai când afirmă că-și transfigurează sărăcia, cu bogății imaginare:

Săracii sunt doar aceia ce nu pot să visceze,
Acei ce în bordee nu pot vedea castele...

Eu sânt bogat, nu-mi pasă că haina mi-e-
[rupită.
Eu nu-s supus la nimeni, eu nu sânt sluga
[legii...]

Visând tot ce nu este, trăiesc deasupra lumii.
Iubindu-mi nebunia, sânt mai bogat ca regi.
(pag. 66)

În același spirit de irealitate, va fi și lirismul erotic. Iubita nu se actualizează nicăeri, ea nu este prezentă și pleștitudine. Modelul ei este „domnița”, „fata boerului”, la care „sluga” visează, dar nu 'ndrănește să-și înalțe ochii. Uneori nerealizarea iubirii se datorește fricii sau recunoștinții:

Nu mă blestema, nu îndrăneam să mă ridic
[până la tine;
Te-ar fi omorât boerul numai dacă ar fi știut
[că te gândești câte-odată la mine...

Prea era neomenesc să-mi bat joc de casa
[boerului care-mi alinase toate nevoile.
(pag. 98)

Sentimentul tiranic de „inferioritate socială”, împiedică însăși contemplația unui chip de femeie ce aparține istoriei, cum ar fi al Despinei lui Neagoe. Nici în visuri nu se bucură de o iubire admisă, ca de la „egal la egal”:

Nu cumva, dacă sunt astăzi trist voi fi fost
[vredodată bufon la vreo curte regală,
De unde-mi vii atât de albă, de parcă ești
[nea?
(pag. 62)

Incheiem, subliniind simțământul stăruitor la Virgil Carianopol, al dedublării scenice. Esențială este mărturisirea finală despre sinceritatea deghizării. Un rob al măștilor sale nu a înșelat pe spectatori și prinurmare, comedia a fost jucată cu „talent”:

Deși-am purtat cu silă orice mască,
La fiecare mască am fost rob.

Când voiu lua masca îniștii, să știți,
Că numai masca ceea seamănă cu mine.
(pag. 126)

Socotim poezia lui Virgil Carianopol plină de diversitate în ansamblul ei, iar cu volumul „Scară la cer” se adăncește în interesantele ei aspecte.

CONSTANTIN FANTANERU

FĂNTÂNILE DORULUI

Lui Traian Lalescu

Aci în câmp, în tovărășia macilor,
A luceferilor din vârful copacilor,
Uitând coșmarul ce mi l-au arlat cetățile,
Mă mângăie seara cu singurătățile...

Steaguri de flăcări se 'nalță în sufer durerile,
Noaptea, când focuri în cer aprind
[primăverile.
Imi povestesc îngândurate apele 'n canturi,
Că te-au văcut dusă 'n necunoscuta jinituri...
Tu n'ai să vii nici azi — în Duminica

Florilor —
Când își pun copacii flori în fantele pălărilor.
N'ai să vii nici azi — pe toate melegurile,
De dorul tău negura-și fâlție steagurile.
Luceferi târziu imi vestese diminețile,
Și iar dorul tău imi invite trizețele.
Înima singură — în țara mohorului —
S'apleacă tristă peste fântânile dorului...

Ilidor Valca

POEMUL CAVALERULUI HERALDIC

Lui Petre Nichy

Heraldic cavaler, dece fi-ai spart cu anii
Statua de madonă ce-o plâng și azi castanii?
N'auzi cum plânge amurgul?
Nu vezi cum cade seara
Cu brațele întinse 'n supremă dăruire
Spre parcul de Octombrie, ce nu mai crede 'n
[visuri,

Nu vezi ce triste grisuri
Se sparg azi în tăcere — eternă năruire,
Pe sochul de Madonă,
Ce astăzi poate plânge, și-o rade poate
[mâine

De noi,
Ce din durere, mușcăm ca dintr'o pâine?...
Heraldic cavaler, nu vezi cum te 'nconjoară,
Te cheamă
Și te strigă
Madona cea de aur
Cu plete de smaralde

Correspondența noastră

Și ochii mari de foc?...
Nu vezi cum te așteaptă cu cioburile sparte
Culese dintre ierburii, cu degetele pale
Și pline de inele —

Ș'o reclădești în tăină din amăgiri dezarte,
Furate într-o noapte din basmul aib, cu stele
Și sângerii petale...
Heraldic cavaler, întoarce-te din cale!...

Ion Chereji

PRIMĂVARA

În adieri ușoare de vânt primăvăratic,
Cu aripi de mătase, beteală argintie,
Plutesc pe căi de unde, în svon de veselie,
Mii fluturași — omătul pe haina lui April.
Pe crengile 'nverzite, cu muguri plini de
[viață,

Din care primăvara ca mustul a fășnit,
Surdă petale roze, miasme răcoroase,
În inmul tinereții din alba dimineață.

JOC DE NORI

Nori de aramă
Pe cer
Stingher
Se destramă,
Se adun
Colaci de fum,
Praf de pe drum,
Clăbuc de săpun
Se 'ntind
În vânt —
Sui,
Copii ai nimănui.
Vin spre pământ
Și se desprind.
Fug apoi
Norii grei
(De scântei)

Plumburii,
Vineți,
Înapoi,
Pe drum de cer —
Negru, stingher...

Gh. Meghea

DORINȚĂ

Simt inghețurile și uscăciunile vârstei ca
[sfurile reptilelor
Urcându-se pe trunchiul trupului, înfiorătoare
și ude,
Și-aș vrea doar să store iubirea din strugurii
[zilelor
Cum storci licoarea dulce-amăruie din caisele
[crude...
Gh. A. Doinaș

REFUGIU

Urzeala tăcerii
continuuă visul,
Porțile vremii
acopăr abisul.

Volbura nădejdi
frământă durerea,
Clipa speranței
adulmecă vrerea.

Ochii iubitei
licărește în suflet,
Cuvântul trezește
zâmbetul umed.

Și vântul tresaltă
în aer gândirea,
Abisul încheie
în suflet privirea.

O mână se-apeacă
pe pieptu-ți domol,
Bucuria astupă
tot restul din gol.

Ș' inima îngână
ocara tăcerii,
Sărutul adună
îndoiala vrerei.

Din pieptu-ți tresaltă
tot focul dorit,
Ve-i strânge în silă
prea vrutul iubit.

Pustiu păstrează
aceeași idilă,
Privirea alunecă
în suflete mătă.

Puterea căldurei
alunecă 'n suflet,
Vioara tăcerii
și-acordă un clinchet.

Tresaltă, iubită
sărutul fierbinte,
Iubirea ne leagă
iubirea ne prinde...

Ioan Ramură-Băncănescu

LIED

A fășnit ca o rugăciune curată
Unduirea vorbelor de altădată:
Liniste pură, apă cristalină,
Tristețe tonmatică și lină;
Adâncimi fără fund, fără gând,
Vechi ca poveștile țării, ca anii
Vechi ca lăutele și ca ciobanii.

Ași vrea să te am, să te 'nchid în tăceri
— Svonul vorbelor mele de ieri —
Să te știu, să te picur ingenușchiat
Pe callarul cuvintelor ce cântă,
Să te am să te pun legănat
Ca 'n poveștile triste.

Să te scrim peste suflete iară
Peste colțuri îndepărtate de țară.
Melodie — rugăciuni parguite, —
Dimineți cu unduiri târziu
Carte mică cu file necitite,
Ași vrea în mine veșnic să rămâi.
Să te pierzi în minutele noastre ce pier,
Cântec sfânt cu limpezimi de cer.
Să te port în ochii pământului călători,
Melodie nesfârșită ca un dor.

G. Egea

FLORI DE NUFAR

Flori de nufăr... flori de nufăr... flori 'ncunuu-
[nate 'n vis,
flori înmiresmate'n apă și 'n cununi de pa-
[radis,
voi purtați cununa 'n nouri și în stele dan-
[tlate
cu voi, și cu mine plânge viața 'n zori sicle-
[late.

Alunecă viața... ca un ecou surd în noaptea
de departe... aud șoaptele tăcerii,
m'apropii de ulița durerii
și plâng, cu sîmbura notă din clape.
Plâng — pentru durerea florilor uitate,
plâng — pentru păsările moarte,
plâng — că departe de mine stă 'n pământ
tot ce-a fost viață, diademă și icânt.
Că, plânge în mine și câmpul
înflorit, o știu...
plânge bătrânul cu pletele 'n vânt cântul,
ce ieri a fost viu.

Peste trupul tău primăvăratic,
vor trece mereu, înmugurind... anii,
toți vor uita, că le-ai cântat hitanii...
Și... că te-ai risipit în zodii... singuratec!...

NICU PRIBĂGĂU

Cocoșii

Cocoși cu vocea în primăveri,
Cocoși ce v'nalțăți pe garduri,
Lumini sbucnite din pământ
Sau vechi stindarduri;

Pasăre ce primul colț de iarbă ciugulești
Fără spaimă de mormânt,
Ia-mi durerea,
Sfâși-o încet ca viermele pe bălgare,

Poiana întreagă trâmbitând-o în soare!
Cocoș vroi,
Să te jertfesc apoi,
In flacăra dintrandafir,

Noptii prea lungi și fără stele
Pentru bucata din potir,
Și eu să cred în somnul din Eternitate
Asemenea în beciuri a bunului Socrate;

Iar tu bătând din aripi cu pinteni'n zefir,
Al bucuriei mele îngropate
Fii ultim bir...!

MIHAI MOȘANDREI

Presimțiri

Călătorim pe lângă atâtea ciudate amintiri
Și nu știm nici unde mergem, nici de unde venim
Așa, ca niște însingurate și tăcute năluciri...

Intr'un târziu, când o să bată clipa să ne oprim —
Va fi o pace atât de adâncă, în toate —
Și-atâta mirare mută, împrejur — încât vom crede
Și inimii neobosite, că nu mai bate
Și ochiului rămas deschis, că nu mai vede....

In urmă, deslegați vom fi să plutim unde vrem.
Eu fi-voi poate, pe-aproape, în timpul necunoscut —
Și tu mai liberă vei fi, ca la 'nceput;
Dar nu voi mai putea să plâng, sau să te chem!

TEODOR SCARLAT

Poem pentru noi

Ți-e inima la ziua care vine;
Viu în alcoolul ei curat palpăta,
Să ardă în văpaia împlinită
Elanul pur ce te-a 'ndreptat spre mine.

Cristalul meu ești, umbra mea dintâi —
Crescută-adânc, de-apururea tulpină.
Iți măsur ogîndirea în ochii mei întâi
O, precurată soră — o, floarea mea regină.

Sfîșită nunta noastră — gingaș harul,
Adamantin potirul acesta — aur mult —
Odoorul isbăvirii a prisosit cu mult
Smerita 'nchipuire a dorului, amarul.

Ți-e gândul dus în noaptea care-asteaptă
Mult înfrățita ei nevrută vrere.
Mătânile calde îmbrăcat-le și cere
Să nu se scurgă clipa. La răsărit te 'ndreaptă.

HORIA NIȚULESCU

Nucul

Iarna-i mai trist precum un pelerin,
Care nu știe a cetii psaltirea,
Ca să-și găsească'n taină mântuirea
Și-al bucuriei alb Ierusalim.

Infometat de-acelaș sfânt senin,
Cu trupu-i alb am tot urcat în vreme
In vârful lui mi-e muntele Măslin —
Pe-un ram mai tânăr cuibul cu poeme.

I. D. PIETRARI

Dragostea mea pentru Sanda a inceput așa:

Tata mi-a strigat: — Pleacă, să nu te mai văd înaintea ochilor mei, hai-mana. Ai să iei bacalaureatul, când am să mă fac eu mitropolit!...

Am răs obrasnic, fiindcă credeam că numai așa îi stă bine unui tânăr la nouăsprezece ani și candidat la bacalaureat, mi-am luat cartea de pe masă și am ieșit fluierând. Dar când am ajuns la poartă din fundul grădinii, pe unde evadam de obicei, m'am oprit și am întors capul. Nu mă strigase nimeni, dar parcă s'ar fi strecurat o furnică în inima mea și mă pișea. Îmi părea rău pentru această nouă ciocnire cu tata, într'un război vechi și nemilos...

Totuși nu m'am întors să-mi cer iertare. Am coborât povârnișul scurt al drumului și am sărit peste șanț, în străduța umbră de sălcii pletoase, a căror ramuri curg peste tulpinile svelte ca părul mătășos al fetelor peste umerii vii... Era o după amiază molcomă și soarele coborise după perdeaua sălcilor. Lumina lui, mai discretă, împrăștia printre ramuri un fum galben ca aurul și o tristețe grea ca un plâns. Deși era în mijlocul verii, răcoarea umbrei mă învelea ca un cearceaf neîncălzit de trup.

Tulburat de fiorul eternității, pe care l-am simțit în clipa aceea în mine, ca un strigăt tremurat de bucurie, am rămas nehotărît în drum, încotro s'o apuc. Apoi, fără nicio hotărâre, am început să merg la vale, a lene, din instinct. Clipa aceea întorsese în mine toată viața mea de până atunci, oprima-tă în copilării nenorocite și îndrăzneli peste care plutea ca un abur dorința de a trăi o întâmplare nemăitruită. Am mers așa, ca într'un somn, cu vise ferice, prin absența mea, și, deodată, m'am trezit în grădina publică a orașului. În locul în care mă duceam adesea, ca să-mi întâlnesc colegii cari căutau aici liniștea pe care n'o aveam acasă, ca să poată învăța.

Am străbătut aleele aproape pustii la ora aceea. Intrând adânc în desigurii. Am ajuns în colțul singuratec și liniștit, unde în umbra fagilor și a paltinilor uriași, stăteau ascunse boschete mici de alunii, ca niște corturi sub poala de codru des.

Am aruncat cartea pe un colț al băncii verzi și m'am așezat pe celălalt colț, greoiu, ca după un drum și o trudă îndelungată. Am rămas încrăcit în tăcerea aceea, care curgea din cer, se prelingea pe frunzele și crengile copacilor, peste mine, în pământ. Nu ciripiau pasări, nu adia vântul, nu foșneau frunzele.

Nu știu cât am stat așa... În altă clipă a venisecia a început să se preîngă din tăcerea mea un foșnet al frunzelor, ca niște șoaapte venite din altă lume. Am ascultat cu ureche atenta diapazonul naturii și l-am auzit sunând un cântec minunat pe care natura îl cântă fără încetare, dar pe care urechea omului nu-l poate auzi întotdeauna. Am auzit și glas de ființă o-menească și n'am crezut, deodată, că dulceața lui o poate avea aievea glas o-menesc...

Impuls de curiozitate, m'am ridicat și m'am dus pe firul lui până lângă boschetul vecin. Am pășit încet între copăcei, ca o sălbăticiune a pădurii, care urmărește pe cineva și, când am văzut, am rămas nemișcat, fără răsuflare, parcă așa fi avut rădăcini adânci, ca și copacii între care eram...

Sanda Viforeanu! Am exclamat în mine, mirat, surprins, tulburat. Am avut o mișcare, parcă așa fi vrut să mă retrag, dar m'am oprit...

Sanda stătea pe bancă și citea. Ia picioarele ei, jos, o fetiță cu bucle aurii umplea cu nisip și prundiș, o căldăru-

= SANDA =

șă. Iși însoțea jocul cu cântec mic, ca un murmur...

Razele soarelui intrau prin găurile peretelui dinspre apus al chiliei de verdeață și se jucau ca niște fluturi de aur în prundișul multicolor. Se ridicau, pluteau în sbor grațios, în volte line, în cercuri mici, apoi se lăsau pe bănci, parcă ar fi fost toamnă și s'ar fi scuturat frunze galbene în părul, pe umerii și pe brațele Sandei...

Chipul Sandei era luminos ca icoana Maicii Domnului, într'o chilie întunecoasă...

N'am clipit mult timp, ca să nu sfărâm între pleoape imaginea pe care o credeam plâsmuire a visului...

Am simțit în timp o înfiorare dulce, pe care n'am mai simțit-o și o toropeală plăcută m'a învăluit, mi-a cuprins simțurile...

Bucuria acelei clipe nu știu dacă voi mai putea-o trăi vreodată... A fost o revelație...

Cine era Sanda? De unde o cunoșteam?

În ultimul an de școală, care s'a terminat acum câteva zile, întâlnirile băieților dintr'a opta cu fetele externatului, care era pe aceeași stradă cu liceul de băieți, începuseră să aibă alt înțeles. Un înțeles pe care-l ascundea fiecare cât mai bine, și, care, când, prin vreo indiscreție devenea public, dădea loc la discuții aprinse.

În clasa noastră în acest an, intrau des nume streine, cu rezonanțe curioase. Se legau mai rar discuții îndrăznețe în jurul temelor școlarești. Jocurile, farsele și cântecele, cari în anii din urmă, făcuseră farmecul deplin al vieții noastre, fuseseră părăsite... În schimb, clasa se împărțea în grupuri, care retrase prin colțuri, sau dându-și întâlniri pe stradă, în grădina publică sau în casa vreunui băiat, discutau în șoaptă, pândind fiecare apropiere și tăcând brusc când se apropia vreun profesor sau vreun coleg mai lung de limbă...

Unele priviri se tulburaseră. Glasurile își schimbaseră timbrul. Chipurile erau mai des, palide și obosite... Profesorii notau mai des absențe în catalog. Surprindeau și mai des neatenții. Câte unul, strigat, tresărea și sărea în sus, parcă ar fi ațipit și l-ar fi împuns vreun șolțic cu acul. Iși trăda neatenția prin panică. Nu știa despre ce era vorba, se roșea, se bălbăia...

Auzeam mereu vorbindu-se de Sanda, Viorica, Nela, Doina, Mariana. Nu le cunoșteam. Nu mă interesau. Le uram ca pe niște intruse în clasa noastră, a cărei armonie o stricaseră. Am ridicat glasul contra lor...

Apoi mi'am dat seama că atitudinea mea mă izolează într'un cerc al singurătății. Mi'am recăștigat prietenii, tăcând, când ei vorbeau. N'am putut să mă stăpânesc mai mult. Acum însă cunoșteam toate legăturile. Am început să fiu rău. În clipa când scriu aceste rânduri mă gândesc că poate eram rău din invidie, fiindcă eu nu cunoșteam pe niciuna din acele fete, nici n'aș fi avut curajul să mă apropiu de ele...

Apoi, în întâlniri întâmplătoare, pe stradă, când eram cu băieții, mi le-au arătat. Aceea-i Sanda... Aceea-i Nela... Sanda Viforeanu! Nela Dumitrescu! Am început să spionez gesturile și privirile colegilor, când treceau pe lângă fete și eram lângă ei...

Pe Sanda Viforeanu n'am putut să o sufăr dela prima vedere, pentru răsul ei, râdea mereu și parcă sfida. Râdea

mai tare oricâteori trecea pe lângă noi...

Colegii mei vorbeau despre ea, mereu despre ea, ca despre cea mai inteligentă, mai spirituală, mai dragălașă și eu îi contraziceam cu tărie, deși nu vorbisem niciodată cu ea.

În alte zile, când ne-am întâlnit iar, mi s'a părut că privirile ei mă cercetează, mă fixează. M'am gândit că i'o fi spus cineva c'o vorbesc, că n'o pot suferi și am simțit satisfacție că știe ce părere am despre ea. Când nu râdea, mi se părea că abea-și ține răsul. Era între ea și mine o luptă și din lupta aceasta trebuia să iasă un invins și un învingător...

Credeam, că victoria va fi de partea mea...

Am trecut prin frigurile și căldurile examenelor de sfârșit de an...

Mai aveam câteva zile până la bacalaureat. Îmi intrase în cap să nu mă prezint. Mă încăpățănăm, să nu cedez presiunilor alor mei, cari voiau mai mult ca mine să scape de o grijă atât de mare...

Plictisit de anii de școală de până atunci, socoteam de prisos încă un efort, cu atâtea emoții, pentru a câștiga o diplomă, care, presimțeam, nu-mi va folosi la nimic în viață.

Aveam alte planuri de viitor, cărora le-am rămas credincios. Port în mine atâtea speranțe, atâtea iluzii, încât viața îmi este un sbor îndrăzneț spre idealul, care nu-mi pot închipui că nu se va realiza întocmai.

În acest an primăvara s'a prelungit, intrând în zilele calde ale lui Iulie, investimântându-l în melancolia ei. Poate anotimpul, poate voința — nu aș putea preciza — răscoliseră ca un plug, adânc, măguntul în mine, făcându-mă să dau mugiuri noi. Nu mă puteam astămpăra și, chiar voind, nu puteam să stau acasă. Luam cartea în mână, să citesc, dar o lăsam după câteva pagini parcurse plictisit și desgustat, fără să fi înțeles ceva. Fremătau în mine dorinți cari-mi îmboănăveau liniștea și pe care nu le cunoșcusem până atunci. Simțeam nevoia unei evadări în afară de mine, în afară de lumea înconjurătoare; dacă m'aș fi topit în aer și aș fi alergat peste câmpuri cu vântul de mână, poate m'aș fi răcorit. Dar, fiindcă toate acestea nu se puteau întâmpla, rătăceam ore întregi prin împrejurimile orașului și, revenind acasă, cădeam de oboseală, fără însă ca somnul, singurul leac al uitării, să-mi lipească genele. Mă cuprindea o stare de somnolență dureros de plăcută, din

mrejele căreia doream să mă eliberez, dar nu reușeam. Mă trezeam la pașii alor mei, cari veneau să mă spioneze dacă citeșc și, văzându-mă cu ochii roșii și obosit, îmi ziceau:

— Ai cetit destul! Durte și mai ia puțin aer!...

Se rostogoleau hohotele de răs în mine și, luându-mi pălăria, plecam... Mă duceam pe la colegi, pe care-i găseam învățând mereu, cu ochii încercănați, surmenați. Îi provocam la discuții, pe care le-aș fi vrut interminabile, ca să uit scurgerea înceată a vremii. Nu mi'ar fi părut rău, dacă ghemul vieții mele s'ar fi depănat brusc, ca un arc de paterfon, ca un arc de paterfon care se rupe și se desface în întregime.

Întâlneam în toate părțile o indiferență barbară, care-mi paraliza cuvântul și-mi înțepenea limba. Îmi venea să-i prind de piept, să-i scutur sărăvăn, ca să-i trezesc la realitate și să le arăt eu frumusețea adevărată a vieții ce se scurgea pe lângă ei fără s'o observe. Nu aveam curaj, nu aș fi avut nici putere...

Reveneam acasă, descurajat. Dintre toți numai tata mă bănuia că umblu huciu-marginea, cu cartea în mână fără s'o deschid, numai ca să-i înșel. Când treceam prin fața lui, mormăia ca un urs. Îl provocam, râzând. De lovit, nu îndrăznea să mă lovească...

Simțeam izvorând în mine altă viață. Dorințele creșteau ajungând ca niște puhoale de primăvară. Zic dorinți, dar n'ași putea preciza ce anume doream. Valurile furioase mă frământau ca pe o barcă, apoi mă aruncau pe țăr-mul părăsit al închipuirilor.

Visam și când eram treaz și toate mi se păreau întâmplări ale realității. Poate adesea m'am înșelat și-am crezut vis ce era a realității și realitatea ce era al visului...

...Am trăit o clipă a amintirii...

Apoi fluturi de lumină au urcat tot câte o treaptă, scările ramurilor: din vârful copacilor și-au luat sborul spre cer. Sus, sus, — aripierele lor fluturau luminate de soarele care, pentru pământeni, ajunsese după dealuri; păreau niște candelale ale căror flăcări, bătăute de adieri, clipeau des...

Trecuse timpul fără să simt, se lăsase amurgul, apăruseră stele pe cer...

M'am frecat la ochi, mi'am ațintit privirile în locul unde se închea plâsmuirea... Nu mai era nimeni... M'am întors, am privit în jur. Pe alte bănci, în boschete și pe alei, se aplecau una spre alta și se lipeau, contopindu-se, umbre.

Sanda! am strigat în mine și numele ei a răsunat în mine ca un dangăt prelung de clopot!

M'am făcut loc printre crengile împletite ale boschetului în care stătuse Sanda și am intrat în el ca într'o biserică, sfîșită de trecerea prin ea a Duhului Sfânt... M'am oprit în fața băncii ca într'o așteptare...

S'a petrecut o minune...

În clipa aceea s'a prelinș de sus, pe bancă, o fâșie subțire de lumină, ca un văl diafan de mireasă. Apoi în spuma lui s'a aprins o lumină mai vie. Am privit-o căpătând forme și-am văzut-o pe Sanda coborînd într'o falfăire ușoară. Am simțit pe față adierea provocată de aburul ei...

S'a așezat iar pe bancă, în același loc, în care mai stătuse. Mă privea cu ochi mari și zâmbea...

— Stai aici! mi-a zis și mi-a arătat banca.

M'am mișcat fără să-mi iau privirile de pe ea și m'am așezat. Atunci a răs deabinele și m'a întrebat:

— Crezi că mă urăști?

Eram fascinat de privirea ei, de apropierea ei și n'am putut răspunde, deși o voce striga în mine:

— Nu! Nu!

Răsul și mă nivela ca o plasă de argint.

— Dece mă vorbești de rău?

Am simțit focul vinovăției mele dogorindu-mi obraji.

— Promite-mi că nu mă vei mai vorbi de rău!...

Mă simțeam atât de vinovat, încât aș fi vrut să-i spun mai mult decât o vorbă, ca s'o pot convinge că-mi voi ține promisiunea. M'am lăsat ușor lângă bancă, în genunchi și-am vrut să-i prind mâna...

M'am izbit cu mâinile de bancă și m'am lovit. M'am ridicat ca aruncat de un resort. Am văzut imaginea din fața mea ridicându-se repede pe raza de lumină și topindu-se brusc, mai sus. Privirile mele au căutat-o mai sus. Am întâlnit chipul lunii, care parcă râdea, râdea ironic, cum râdea Sanda când o întâlneam pe stradă...

M'am lăsat trudit pe bancă, în locul în care stătuse ea. Ocupam acelaș loc în spațiu, pe care-l ocupase ea și gândul acesta mă bucura ca o contopire. Parcă m'ași fi îmbrăcat în ceacee îmbrăca numai ea. Îi simțeam viața ființei ei, plutea în jurul meu parfumul făpturei sale.

M'am rezemat de spătare și-am înțins mâinile pe bancă într'o parte și 'n'alta, ca într'o mângâiere, ca într'o îmbrățișare. Mi'am ridicat fața spre cerul înstelat și m'am gândit numai la ea și la întâmplarea minunată...

Parcă aceea pe care o văzusem n'ar fi fost Sanda Viforeanu, fata pe care n'am putut-o suferi dela prima vedere, pentru răsul ei prea vesel, prea sgomotos și, întotdeauna, ironic. Poate nici nu fusese ea!... Poate fusese o apariție ideală... Un produs al imaginației mele înfierbântate... Poate cea pe care am văzut-o, era imaginea ideală a unei ființe care trăia în mine și nu mi-am dat seama?...

Dar de ce se întruhipase toc-mai în ea, în Sanda Viforeanu, pe care n'o puteam suferi? N'o puteam suferi, într'adevăr? Sau poate în mine se manifesta răutatea celui care se simte neabăgat în seamă, care n'are curajul unei acțiuni?... Sau, poate, destinul voia să-mi joace o farsă?

Am plecat târziu spre casă, stăpânit de vraja minunatei întâmplări trăite, care lăsase în urmă întrebări, incertitudini, poezie... M'a întâmpinat îngrijorarea mamei, care crezuse că mi s'a întâmplat ceva rău, și privirile pe dos ale tatei, care mormăia: „lucrul tău nu piere!... M'am repezit la el și l-am sărutat, împins de bucuria pe care o purtam în mine, dar și pentru că știam că nu-i face plăcere...

— Pleacă! Pleacă! țipă, împingându-mă cu amândouă mâinile.

Mama și frații mei râdeau de se stricau. Am mâncat și m'am culcat.

M'am gândit numai la Sanda Viforeanu, la cea din realitate și din vis. Am reconstituit de mai multe ori întâmplarea din grădina publică și, abea târziu, când eram pe hotarul dintre somn și trezie, mi-am amintit că uitaseam cartea pe bancă. În clipa aceea, însă, am adormit și reconstituirea întâmplărilor s'a continuat în vis...

Am adormit greu și mult. M'am trezit pe la nouă. M'am îmbrăcat repede și m'am dus să caut cartea. Am găsit-o în acelaș loc, puțin jilăvită de răcoarea nopții. Am luat-o și am intrat în boschetul în care o văzusem pe Sanda. Cu

(Urmare în pag. ultimă)

Pagini rupte din jurnal

de EUGEN IONESCU

Să mă mențin totdeauna, — cu efort, dacă e nevoie, — pe culmile cele mai înalte ale umirii. Dincolo de bine, rău, politic, speranță, disperare etc., în inima misterului. Uitând că vasul se scufundă, uitând drama și logica scufundării, — să mai privesc cerul; sau să mă privesc pe mine însumi, existența mea umitoare, independent de scufundare.

Pentru a locui în mirare, să-mi dau întotdeauna seama că nu știu nimic, că sunt înafară de lucruri deși în mijlocul lor, că totul este îngrozitor de obscur, — și că trăim și facem, pentru că uităm că suntem înafară de toate.

Să-mi spun și să gândesc cu intensitate că trăiesc și că nu știu ce e asta. Adică: să fac un efort constant de a submina cotidianul, ocupațiile (a fi ocupat sau a fi absent, a fi prins de altceva) tot ceace acoperă umirea. Trăirea, bucuria, suferința, participarea te îndepărtează de tine însuși, te aruncă într-o logică a istoriei și a oamenilor. Să te degajezi în fiecare clipă de ele; să te poți despărți de tine, să privești și să te privești înafară de lucruri, ca să reintri în miezul lor, în misterul lor de neînțeles.

De fapt, a fi uimit înseamnă, desigur, a fi tot înafară, — suntem mereu înafară, — dar și a fi la începutul despărțirii noastre de unitatea din care suntem rupți; înseamnă a fi la frontiera inițială de unde pornesc sensurile umane, logice, istorice. Lăsând în urmă istoria, ești, uimit, la porțile misterului; pierzi înțelesul istoriei, și te apropii de celălalt.

Pentru a simți lucrul acesta, e destul să mă uit extrem de atent la cartea pe care o am în față și să uit că este scrisă de Claudel; sau să mă uit la cheia aceasta și să uit că e făcută pentru a deschide ușa.

Să păstrăm un ce este asta, al lucrurilor, o posibilitate de dizolvare a aparențelor și a semnificației lor imediate pentru a prinde ceva din semnificația lor cea mai îndepărtată.

La același lucru ajung privindu-mă din ce în ce mai înăuntru, până ajung la mine, sau cât mai aproape de mine. Semnul cu am ajuns limita ultimă posibilă (cu mijloacele mele rudimentare, empirice), e această euforie, această transă. Umirea că sunt totuși, deși există istoria, — și că sunt cu plinătate. Dealtfel, starea este inefabilă.

Să sar, fulgerător, în non-sensul lucrurilor. Să te obișnuiești să stai acolo. Dincolo de sensul lor cu care ne-am familiarizat, e un adânc non-sens al lucrurilor. Adică, sensurile lor istorice, umane nu mai ajung, se dizolvă. De fapt, pentru aceasta trebuie să izolezi lucrul; sensul obișnuit al lucrurilor pentru noi îl dau celelalte lucruri, mersul lor, căderea, scufundarea lor; noi punem lucrurile în legătură cu mersul lor, ni le explică mersul lor. Mersul lor le separă, le fură.

Izolând un lucru, tindem să-l legăm cu legăturile lui de dincolo, care desfigurează sensurile obișnuite, superficiale. Noi nu putem realiza legătura, dar putem sta acolo unde legătura lipsește (absența ei e o chemare, e o prezență) și unde sensurile actuale se dizolvă. La margine.

Când am văzut, prima oară, o „natură moartă“ de Braque, care, cu atât dragoste știe să regăsească unitatea lucrurilor disparate, am înțeles că o cheie este identică cu o carte. Să spui, după atâția alții, că amândouă stau în *Unul*, e facil. E mai greu să simți asta.

Honfleur, 28 Februarie. — Oraș prea frumos, prea decorativ, fără să vrea. Portul de pescari este teatral. Casele din secolul al 16-lea, negre, strălucite, înalte ca niște domnișoare bătrâne, englezoaice, încheiate până la gât în rochii închise (în amândouă sensurile).

E destul să privesc cerul (într-o

noapte cu stele, fără lună, — și brațele îmi cad în jos de neputință, de tristețe. Dacă oamenii ar privi mai des cerul și foarte atent, ar muri de disperare și umilință. Putem trăi fiindcă îl uităm. Nu ne înfristează numai; ne înspăimântă, ne înnebunește, ne sfășie.

Deodată, conflictul european se risipește ca o ceață. Fugeau vertiginos dușmanii ireductibile, catastrofa amenințătoare, ura și dragostea care mă înăbușe.

În față, în mine, orașul acesta nou, lumea aurorală. Străzile limpezi pe care nu merseam niciodată, zidurile pe care le vedeam prima oară erau străzile înșile și zidurile blânde ale unui Raiu.

Unde era lumea cealaltă, infernul terestru? Este, oare? A fost? Abia mai credeam.

O bucurie imensă; o primenire a ochilor, a sufletului. O nouă lumină în lume. Pietrele sunt pietre sau covor?

Ne dădurăm mai bine seama că nu eram în lumea veche, cea de ieri, pentru că mersul nostru se făcuse sbor, (adio, lege a gravitației!) pentru că străzile urcau în cer, coborau din cer, stăteau, albastre, în cer; tot orașul era în cer, și noi în oraș.

„Salutare, cicluri și momente istorice, mi se pare că sunt în raiu“.

Mi se părea.

Dincolo de cicluri, istorie, mișcare îmi tot propun să fiu. Un om rece de dincolo de cicluri. „Un inger?“ îmi spune o voce care seamănă cu vocea Sfântului Toma din Aquino. „Dar un inger este plinătate, neimplinitul!“

„Un om de dincolo de cicluri nu este totuși un om rece; participă, nu la istorie, dar la lumea fragilă, tânără, primăvăratecă, eliberat de bătrânețea istorică.“

A intra liber în miezul lucrurilor neîntinate. Să fii în lucrurile care nu fug, care nu cad, care rămân ele înșile (Cum?) Să fii în ceace nu fuge din lucruri, în veșnicul umitor.

Lumea istorică coruptă, uzată; vag, vag, își dă seama că este uzată. Se cărește.

E nou ceace nu se schimbă niciodată. E vechiu tot ceace se renovează. Așezările istorice sunt vechi, pentru că se simte nevoia să fie renovate, adică să pară mai puțin vechi decât sunt (vechi, uzate, bătrâne; și mai au timp să se uzeze și mai mult încă, până ce n'au să mai fie bune de nimic. Atunci, din nou le va face bune Dumnezeu sau...)

1 Martie. — Părăsind Muntele St. Michel în caraghiosul autocar îl priviam micșorându-se treptat prin fereastra din spate, încordat ca într-o ramă. O carte poștală.

În clipa ceea, și pentru o clipă, sentimentul bine cunoscut de umire: eu exist, eu văd asta, ce este asta.

2 Martie. — O violentă, ascuțită nostalgie a ceace este extra-uman; o dorință aprigă de distrugere a omului, a închisorii lumii caracterizează spiritul modern. Rimbaud este pre-revoluționar.

Voința lui de distrugere a civilizației și ordinii creștine, a occidentului etc. este revoluționară, — precursoră a revoluțiilor de extrema-dreaptă sau de extrema-stângă. Deasemeni, dinamismul rimbaudian care făcea ca ideile să fie desmințite, depășite îndată ce erau formulate; ca orice tipar, orice tehnică (poezia, de pildă) să fie sparte îndată ce se începeau a se preciza, — se reflectează în dinamismul revoluțiilor moderne, în contradicțiile și duhul lor de distrugere.

Baudelaire este unul dintre primii moderni care au încercat să sfărâme omul și să-l reintregească în unitatea superioară a frumuseții. Sfărâmarea individuală, pentru întregirea într-o unitate superioară, în absolut, a încercat-o

și Mallarmé aproape în același timp cu Rimbaud.

Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé au eșuat, firește. În definitiv, încercarea lor era o încercare de mântuire cu mijloace personale, laice. Totuși, cei trei poeți au fost înși de-o covârșitoare anvergură. În Franța, abia acum încep să fie cunoscuți, la noi ei sunt cu totul necunoscuți.

Dar nu despre aceasta e vorba, ci despre faptul că îndată ce această încercare înnebunită de depășire a limitelor umane prin distrugerea lor a început, — după ei, — să se cristalizeze în gesturi exterioare, în acțiune politică, — ea a început să decadă în intensitate și să devină (în ciuda dinamismului principal) greoaie și aproape statică. Tot ce fac noii revoluționari e cu mult dedesubtul demonismului, falsului profesional al lui Rimbaud. Deasemeni, la rândul ei, deslimitarea, tentativa neclară de identificare cu esența absolutului a lui Rimbaud, — în măsura în care era pasională, dominată, destructivă dar și distrugându-se, e mai prejos de încercarea de deslimitare, gigantică, a lui Mallarmé care, cu luciditate, încerca să făurească o tehnică mânăbilă de pătrundere în absolut. Mallarmé era, în definitiv, el însuși însuflețit de un duh al distrugerii: distrugere a limbajului, a logicii, a convenției, a socialului, a terestruului.

Extrem de semnificativ este faptul că mișcările revoluționare moderne au fost pregătite, precedate de o literatură întreagă a agoniei, disperării, urii de om, a viziunilor de sfârșit apocaliptic, de deslimitare (de distrugere) a insului în colectivitate.

Revoluțiile actuale exprimă ura pentru eterna condiție umană; dorința de depășire a ei; de reintegrare în cosmos a omului izolat de el.

Dinamismul lor va deveni însă static peste zece ani; mai cristalizat, mai robit, mai individualizat și retranșat din lumea reală decât civilizația „veche“.

Nu numai Nietzsche, și alți nemți, sunt premergătorii revoluțiilor moderne, nu numai Dostoievski, dar și Poë, Rimbaud, Baudelaire, Mallarmé.

Toți aceștia sunt niște Rousseau, Voltaire, Diderot, Montesquieu, etc., a revoluțiilor din secolul XX.

Intr'adevăr, Anglia și Franța apără omul, structura lui, limitele lui, organicitatea lui, integritatea lui firească și individuală. Izolarea lui deasemeni. Iată ceace numim „lipsa de spirit metafizic“ a Anglo-Francezilor.

Ceace numim „sensibilitate metafizică“ la cutare și cutare ins renumit nu este, de fapt, decât o nostalgie spirituală neimplinită, o neputință metafizică.

Nina Batalli-Cosmovici

Nud

Amfitrionul mut

În casa mea eu te primesc,
Ilustre oaspe, doar c'un gest:
Blând arc al brațelor deschise;
Cu ochi ce 'n umbră strălucesc
Misteric; c'un surâs celest
Și trist, de vestezi paradise;
Cu mii de-a atenții ce plutesc
În atmosfera-mi, grea de vise.

Miresme rare ard. Intinse
În mesele 'n onoarea ta
Și candelabrele aprinse
Și tior... De vrei te poți uita
La pietre, la tablouri minse
De vremuri, Te vei ospata...
Dar glasu-i mort, pe buze stinse.
Nu pot vorbi, nu pot cânta.

C'un strigăt aș fi vrut plăcerea
Vederii sa-ți destăinui, mute
Mi-s buzele demult. Ca fierea
De-amare. Clopote căzute
În adâncimi de mări, Durerea
La nimeni nu vrea să'mprumute
Fior de-argint din vechiul glas.
Nici șoapta, din comori pierdute
Ce'n foruri se'nălțau s'ajute,
Nici geamăt nu mi-au mai rămas.

Ca să te simți voios și bine,
Să n'ai la'nțoareri ce cobi,
Am să-ți culeg, în dar, rubine
Și-opale ce-ar putea orbi
Ochi răi. Un vin te va robi,
Când cupa 'ți vei ciocni cu mine,
De preț, din care vei sorbi...
Sunt bucurii ce-mi par putine:
Nu pot cânta, nu pot vorbi.

Tu cântă, răzi, vorbește tare!
Pe nimeni nu vei deștepta.
Doar mâna-mi care te-astepta,
La fel de caldă la plecare,
Mai viu condeiul va purta
Pe-o filă fără de uitare,
În care'nsemn că-mi vei ierta
Poemu-ascuns în vechi sertare:
Nu pot vorbi, nu pot cânta.

ȘTEFAN STANESCU

Golgotha

Un suflet se sbate sub crude destine
Sorbindu-și cu trudă amarul,
Și'n clocot, otrava durerii, în vine,
Îi varsă, cu furii, calvarul.

Și urcă în chinuri sub greaua povară
În taina credinței sub cruce;
Un zâmbet pe buze îl face să pară
Că truda, spre ceruri, îl duce!

Pășește agale și trist îl urmează
O gloată de lume, noroade...
Sudoare îi stoarce căldura'n amiază
Și lemnul pe umăr îl roade...

Tiranii se'ncredută și'ndeamnă cu biciul
Iar spinul cununei pe frunte
Înseamnă cu-o pată de sânge supliciu
Fără ca'n cute s'O'ncredute!...

Privirea-și îndreaptă, senin, rugătoare
Spre bolta sublimă și sfântă...
Acolo L-asteaptă un cor de fecioare
Și cete de ingeri îi cântă!...

SERAFIM V. PASLARU

Poem cu lună

Țin pe braț mănunchiu de stele,
Văduii cerul de ele.
Gândul mă muncește 'ntr'una
Să desprind din cer și luna,

să iau nopților ispita;
poate am să'nving ursita,
Intind mâna în spre lună,
parcă vrea ceva să-mi spună...

Poartă agale trenă nouă,
și-a spălat părul în rouă,
face 'n drum o piruetă
dispărând ca o cochetă.

ALEXANDRU ILEA

Din volumul de poeme „În tovărășia lui Lucifer“, care va apărea în curând.

Cronica ideilor

Cetitorul comun și ideile

de MIRCEA MATEESCU

Dacă este adevărat că ideile nu sunt prin ele însele inabordabile dar, de cele mai multe ori, prin modul cum sunt prezentate, — tot atât de aproape de adevăr ni se pare să spunem că prin ea însăși, filozofia este sortită a rămâne o ocupație nepopulară. Auzim adesea glasuri sincere manifestând vehement pentru o mai clară expunere a temelor filozofice, pentru o redactare a lor „mai pe înțelesul tuturor“. Desigur, acesta este desideratul și așa cum este exprimat dintru început, ar apărea justă învinuirea că dacă ideile nu sunt populare, faptul se datorează exclusiv „colportajilor“ de idei. Personal am primit uneori sugestii unor prieteni a căror stimă nu poate fi pusă la îndoială, toate stăruiind în același sens: filozofie pe înțelesul tuturor. Se înțelege cât de periculoasă este discuția ce întreprindem. A răspunde comod, că ideile își au o viață a lor pe care nu trebuie să o sacrificăm de dragul receptivității

comune — înseamnă a nesocoti vocea majorității, solidarizând împotriva noastră, o opinie greșită de înfrânt. Dimpotrivă: a face „pe gustul“ majorității înseamnă a renunța la cel mai scump și mai intim dintre idealuri: corectare liberă de obsesia criticelor grăbite.

Dacă este adevărat că o sută de cetitori pot veni să declare, convergent și solidari, că repudiază o prezentare mai mult sau mai puțin „hermetică“ a ideilor — cerând să se scrie astfel încât oricine să poată înțelege, dintr'odată, absolut tot ce se enunță — ne întrebăm ce se va alege din biata cultură a unei societăți dacă i se vor aplica normele de propagandă proprii și necesare disciplinelor politice, însă nefaste în mediul riguros științific. Apoi, mai este ceva. Am impresia că oicare intelectual, în măsura în care se angajează serios în preocuparea lui — poartă răspunderea rezultatelor ultime către care năzuiește. O asemenea răspundere, chinu-

ște înfinit mai mult pe cercetătorul de idei filozofice — decât mustrarea ce i s'ar adresa în fiecare moment sau în momentul actual, că nu a fost pe înțelesul tuturor cutare fragment ori cutare idee pe care a prezentat-o critic. Dacă cei o sută de cetitori pot veni să ceară socoteală pentru că nu au „înțeles“ căteva rânduri ale unei însemnări ocazionale, însă, răspunderea pentru faptul de a scrie facil, dar neconcludent în sensul culturii și al științei — cine o poartă? Acei o sută care nu au înțeles acum dar vor înțelege, desigur, cu oarecare efort mai târziu, sau cercetătorii care s'a lăsat influența, în drumul său, de indemnul demagogic de a plăcea celor mulți, scriind și alegând astfel temele — încât să se facă înțeles de oricine.

Un lucru este de știut, pe care nimeni nu trebuie să îl conteste, dacă nu vrea să devină neserios: cercetarea filozofică, spre deosebire de cercetarea critic literară nu se ocupă de fenomene realiste dar de însăși modalitatea realității, ceiace vrea să presupună un efort de înțelegere personală al unor sectoare necunoscute ale spiritului; — nu un efort de discernere didactică a unei bucăți literare găta înfăptuite. O nruvel, un roman, o poezie, pot să fie realizate sau nu, isbutite ori nu — din punctul de vedere variabil al criteriilor

criticilor literari — însă acestea reprezintă, oricum, conținuturi obiective, bine limitate și definitiv statornicite în tiparele formale în care au fost plămuite.

Nu astfel de rezultate formale interesează însă pe cercetătorul de filozofie. Mai bine zis, nu astfel de rezultate strict estetice. Nu frumusețea ideilor trebuie să ne preocupe, în filozofie, dar rezultatele științifice noui la care ajungem. Ce spor ar înregistra patrimoniul cultural al unei națiuni, ai cărei intelectuali ar fi preocupați doar de gândul ca să devină populari, militând sub firma celor mai uzate și mai facile dintre temele pe care este dator să le parcurgă oicare muncitor entelektual? În filozofie, ca și în literatura propriu zisă, sunt umele „subiecte“ care, prin chiar conținutul lor, trezesc un interes imediat, nemai având nevoie să fie tălmăcite. Însă nu acestea interesează viitorul unei culturi. Îmi apare atât de necesar, pe cât de banal, să afirm că nu ceiace se știe interesează cultura dar ceiace nu se știe. O filozofie demagogică este aceia care se ocupă cu ceiace se știe, recte: cu aspectul ușor sensibil al ideilor. Asemenea gânditori pot pretinde că practică o „filozofie militanță“ — evident, obțin aprecieri măgulitoare și, desigur, sunt de acord cu gla-

surul celor o sută; — „ei, da, o astfel de filozofie înțeleg și eu“. Nimeni nu contestă că „o astfel“ de filozofie s'a făcut înțeleasă — însă întrebarea, mereu stăruitoare și mereu nesoluționată, este dacă „o astfel de filozofie“ folosește culturii și chiar celor o sută cari, curând, invocând o facilă înțelegere a ideilor și în fața precedentelor periculoase, vor sfârși prin a „epuiza“, odată cu interesul lor pentru filozofie — însăși nădejdea unor rezultate mai certe, pentru viitor. Și atunci, un fapt curios este de așteptat. Dacă în fața postumității cel „o sută“ anonim nu pot fi făcuți răspunzători pentru culpa de a fi reclamat o „cultură“ facilă — și o „filozofie“ a celor știute — până să ajungem ca posteritatea să ne condamne pentru delictul de facilități — curând, curând, vor veni să ne ceară socoteală pentru „lipsa de activitate“ cei o sută al căror glas l-am ascultat, docil. Ei vor pretinde că nu există un obiect propriu al culturii, vor aduce în camera de sonis a câtorva intransigenți climatul neîncrederii generale, și, anarhizând valorile, le vor tăgădui existența.

Însă problema este atât de gingașă, încât, pentru că va trezi proteste exprimate și apropiat neexprimate — și pentru că desigur nu am reușit să scriem esențialul — vom reveni.

Puterea sufletului românesc în Dobrogea

— Reportaj —

de GEORGE ACSINTEANU

„Si pe anticile noastre ogoare, tot asa de bogate ca in vremea noastră, divini întemeietori, crește graul. Si munții dau lemne, nul cladiri or pe uscat si pe ape si fierul armelor si focul ascuns sub pământ, in stane de piatră ori in isvoare negre ca jadul. Si vinul, cel sfânt lui Dinonyos si sarea căutată si de fiare, si aurul începător a râului între oameni, dar sfânt pentru prăvălirea în chipuri a puterii divine, toate le avem ca atunci, când Destinul și-a mântuit pașii, Auguste, spre cetatea de munți și de râuri a etern-veghetorului Decebal”.

V. PARVAN: Memoriale

STRABATAND BARAGANUL PANA LA POARTA DOBROGEI

Am fost de nenumărate ori în Cadri-later și Dobrogea-Veche. Am colindat tărâmurile arse de soare și bătute de vânt. Am văzut urmele săpăturilor lui Vasile Pârvan la Histria, Mangalia, Tomis și Abritus. Am avut clipe de adevărată înălțare sufletească, atunci când am sărutat cu pașii locurile de pe țărmul mării, unde s'a desfășurat, cu mii de ani în urmă, „Gerusia din Callatis”, marele colegiu al bătrânilor înfiintat de bogătaşul Apollonios, pentru sărbătorirea împăraților Romani. Am muncat cereși din livezile Silistrei. Am vizitat pe plaja Balicului, lângă inima Reginei. Am pluit pe apele, ca de oțel topit, ale Techirghiolului și m'am îmbătat, în soarele primăverilor, de farmecul Ereneului și al Capului Caliacra. Dar niciodată nu m'am gândit să însemn viața care pușcă pe aceste locuri, să adăncesc trăirea așezărilor românești din Dobrogea.

Gândul de a creiona, într'o serie de reportaje, tot cecece am observat în provincia noastră de peste Dunăre, (în Dacia Pontică, cum o numeau străbu-

făgăduind trănicie și civilizație pe stânga Dobrogei” *).

Trecusem de mai multe ori peste acest pod care uneste Dobrogea de Patria-Mumă, dar niciodată chipurile dorobanților nu m'au impresionat atât de mult. În atitudinea lor am citit limpede toată dărzenia cu care soldatul român știe să-și păzească glia străbună

VALUL LUI TRAIAN, O CARTE NECITITA A NEAMULUI

Trenul a plecat mai departe, lăsând în urmă Cerna-Voda, într'o adâncă vale, adăpostită de maluri înalte și de stânci, lângă apele Dunării. Privindu-l de departe, acest oraș pare o cetate antică, iar noaptea, un decor de feerie cu mii de lumini simetric aprinse.

Iată-mă, așa dar, pe pământul Daciei Pontice, încorsetat de stânci și ud de bălți.

Dar ce văd? Dealungul jniiel ferate se întinde un deal, ca un fel de zid imens, așa cum am citit cu toții în cărțile de școală despre giganticul zid chinezesc.

* N. Iorga: „Cerna-Voda”.

Aud un glas lângă mine:

— Uite, „Valul lui Traian”!

Mă uit cu mai multă atenție la această fortăreață de pământ. E într'adevăr impresionantă. Suvoiu, ridicat cu aproape două mii de ani în urmă se arată și azi tot atât de fără moarte, ca și Valul înălțat de Cato, la Nordul Calafatului și până la lacul Greaca, sau ca celălalt Vaj al lui Aelianus care străbate spre Răsărit Țara Românească și pe care moșii noștri îl numeau „Brazda lui Novac”; ca și celelalte Valuri din Moldova, Basarabia și Banat.

Se vede și în această ridicătură de pământ din Dobrogea genul lui Traian, neîntrecut împărat și strateg, cu care a zidit, în Dacia întreagă, cetăți, drumuri, poduri și monumente.

Valul lui Traian închide în el atâtea taine, atâtea minuni, atâtea fapte de Eroi pe care puținii le-au scris în rânduri nepieritoare. În fața lui, gândul prinde puteri de a sfredeli trecutul, de a se adânci în veacuri și a scoate de acolo, din fund, ca o cangă de lumină, adevărurile ce s'au împletit la temelii victii Neamului nostru.

„Cu mii de ani în urmă, pe țărmul pe care aleargă acum acceleratul tip 1940, trăiau „Regi de cremene” cum spune poetul: Dromichetes, Remacos, Buerehista, Roles, Comosicus, Dapycs, Zyraeses și Decebal.

Toți au rămas voinice figuri de legende peste veacuri, zămisliți ai unui Neam care s'idează moartea cu seninătate cerească și se ia de piept cu cele

mai înfricoșătoare puteri ale Iadului când e vorba de apărarea sufletului și pământului său.

Un exemplar din atâtea: Roles.

Adevăratul făuritor al Daciei Pontice. Rege voinic de parcă ar fi fost cioclit din piatră. Ochi de vultur. Când se uita la om, îi pătrundea cele mai adânci cute ale sufletului. Minte ascuțită. Cumpătat la vorbă. Hotărât la fapte. Incredător în marea și sfânta prietenie.

Comandantul Crassus, care venise cu oaste împotriva Bastarnilor, l-a numit „prietenul Romanilor”, tocmai în timpul războaielor civile dintre Octavian August și Antonius.

Roles a fost cu adevărat prieten al Romei și a lui Crassus. L-a ajutat pe trimisul Cetății luminii tocmai când comandantul latin era într'o foarte grea împrejurare.

Atunci s'a făurit prima verigă din lanțul ce avea să se împletească mai târziu cu sufletele a două popoare, pentru făurirea unuia singur.

Traian, cucertorul de mai târziu al Daciei, de o parte și de alta a Dunării, a pătruns taina acestei verigi, ca nimeni altul, zămisind din Legionari și Zâne Dace, Neamul care avea să vâculască odată cu munții și apele, și peste a cărui frunte aveau să treacă atâtea furtuni de foc. De acela împăratul a și ridicat Valul de pământ. Să oprească vijeliile.

Astăzi, Valul lui Traian din Dobrogea e o mărturie ca atâtea alte sfinte dovezi rămase dela Regii și Voevozii

noștri; dela Roles, Decebal, Traian și dela Mircea cel Bătrân care se intitulă: „Eu cel intru Christos Dumnezeu, binecredinciosul și binecinstitorul și de Christos iubitorul și singur stăpânitorul, Io Mircea, mare Voevod și Domn, cu mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu stăpânind și domnind toată Țara Ungrovlahiei și părțile de peste munți, încă și spre părțile tătarăști și Almașului și Făgărașului Herteg, și Banatului de Severin Domn, ȘI DE AMAN-DOUA PARTILE DE PESTE TOATA DUNAREA PANA LA MAREA CEA MARE ȘI CETATII DARSTORULUI STAPANITOR”, și până la Regele Carol al II-lea continuatorul în seculul împăratesc, al marilor Ctitori și Întregitori de Neam, Carol I și Ferdinand I.

ȘI GARILE NE POVESTESC TRECUTUL

Dela Medjidia până la Bazargic am mers cu acelaș vagon pluşat în albastru și adăogăt la un tren personal. Am trecut pe lângă patruşprezece gări. La fiecare stație am întâlnit oameni arși de soare dar senini. Din ochii lor parca se desprindea un salut de bun sosit. Mai cu seamă Românii Macedoneni și Românii din Vechiul Regat au sufletele deschise pentru toți frații care vin să le vadă trăirea în această provincie a țării noastre.

Din gara Medjidia-Sud privesc cu mai multă atenție pe fereastra vagonului. Peisajul se arată și aci, ca și pe Băraganul meu, plin de farmec, dar cu totul deosebit. Văd în față, ca pe un ecran, toată întâișirea pământului dobrogean, ctreerat de mine în atâtea rânduri. Colțul acesta al României are într'adevăr o viață foarte ciudată. În

Pe unde pășteau oile sau creștea porumbul, acum sunt întinderi nesfârșite de apă: Dunărea s'a unit cu Borcea

Fete macedonene din satul în care a trăit, a cântat și-a suferit „Ciobănița”

Pe pământul Dobrogei, lângă Valul lui Traian, Românul după ce și-a arat ogorul se odihnește mulțumit aproape de vitele lui

ni) mi-a răsărit în minte zilele trecute, după ce am venit în Capitală, de la o șezătoare literară și artistică organizată la Bazargic. Și gândul acesta nu mai mi-a dat răgaz până ce n'am luat acceleratul de Constanța din Gara de Nord și am plecat în Callaora, hotărât de data aceasta să-mi exercit, cu boată conștiințiozitate, profesia de observator și rob al scrisului.

În gară, trenul, ca în toate dimineațele lui Malu, era arhiplin. Cu mare greutate mi-am găsit un loc în vagonul direct Bazargic. M'am așezat lângă gem. După burzuluiala vrenii din ultimele săptămâni, dimineața aceasta avea un aer excepțional de senin, cu soare cald pe care nu-l avusesse mai deloc întunecat și capriciosul April.

Până când să-mi pun geamantanul în plasa de bagaje, garnitura nouă, eșită de curând din uzinele „Astra”, cu vagoane îmbrăcate în pluşuri albastre și roșii, covorașe noi pe coridoare și în compartimente, — a și pornit, luncând pe drumul de fier ca un balaur negru, strălucitor.

Bărăganul, care începe chiar după trecerea Pantelimonului, l-am străbătut până la Ciulnița, fără să mă pot mișca dela fereastra.

Arc câmpia aceasta a copilăriei mele o putere nebănuită de a te fura, de a-ți răpi gândurile și simțirea și de a te purta, pe cărările zărilor, la braț cu Pata Morgana.

Grăul, rapița și orzul de toamnă se arătau în lumina soarelui pline de viață. Lanurile păreau o înfiintă mare de smaragd, mângălată de vântul primăverii care a sosit cu atâtea întârzieri, printre ogoarele proaspete.

Sătenii desoconcentrați semăneau porumbul, fasolea și floarea soarelui.

DOROBANȚII DE BRONZ SCRUTEAZA ETERNITATEA

Când am eșit din Fetestii, m'a primit o întindere nesfârșită de ape turburi. Dunărea revărsată se unise cu Borcea și inundase toate pământurile vecine. Pe unde pășteau oile sau creștea porumbul, acum era adăpost pentru puhoaiete de pește cari nu mai încăpeau în apele și pe fundurile Dunării.

Până la Cerna-Vodă am mers, întâi pe deasupra Borceli, apoi pe marelui pod Regele Carol I, împunător prin întreaga lui construcție, dar mai cu seamă prin traversele de fier cari se înălțau oerolitoare lângă fruntea mea, la fereastra vagonului.

La intrare, pe marelui pod, m'au întâmpinat dorobanții de bronz, masivi și hotărâți în a înfrunta veacurile.

Nemișcatele sentințele simbolizează puterea armatei noastre. Călită în războaie ca și bronzul în foc.

Am coborât pentru o clipă la Cerna-Vodă să-l privesc mai de aproape pe celălalt dorobanț de bronz cari „au paza la piciorul ce apasă stăpânitor

Chișinău - Clasa opta

— Din memorialul unui adolescent exilat —

de LAURENȚIU FULGA

Aci stau eu. Alături — Antoniu Pântea. A doua bancă din fund.

Portarul (altul — nu-l mai recunosc pe bătrânul cu fața plină de cicatrice de odinioară), care nu i-a împrumutat decât uniforma cu cască imperială, mă oprește nedumerit:

— E târziu, și-apoi cine sunteți?
— Ai dreptate. Sunt un om de demult. Poate nici n'ai auzit de mine.
— Deloc. De ce v'ați întors?
— Am uitat ceva aici! Te rog, lasă-mă singur.
— Fie! Eu mă duc să mă culc.

„Am uitat ceva aici!” Gândul se deslănțuie în toată începerea ca o eșarfă de lumină și artificii. Totul nu poate fi decât adevărat. Cu toate că trăesc în vis sau într'o stare de revelație — această stranie întoarcere, știu bine că 'n jurul meu viața de altădată își recapătă sensurile și calitățile ei omenești. Deodată se trezesc ca din somn — și camarazii și profesorii și lucrurile acelea moarte, materiale — întâmplările consumate care nu mai pot exista pentru a doua oară. Se trezesc toți ca dintr'o magie. Ce vrăjitor ne-a fermecat să stăm împietriți în întuneric, ce demon ne-a cuprins în pânzele de păianjen ale copilăriei? Ne desfercăm din ziduri, ne ne rupem din portrete, ne reaşezăm în vechea ordine a anului 1936. Este ca proiecția unui drum invers din infinit în infinit, sau ca refluxul apelor care merg deandaratela spre matcă.

Aci stau eu. Alături — Antoniu Pântea, a doua bancă din fund. E o cameră spațioasă, înaltă (tapetată în galben deschis), pe pereții căreia toți vovevozii și reprezentanții biologiei ne dojeneau din zori până 'n seară. Clasa noastră se afla chiar la stradă, între direcția de studii și cabinetul comandantului.

Această Alexandrowskae era în anul acela (acum zece zile la fel arăta) singura splendoare oblică a Chișinăului. — Și totuși o iubim, îmi spunea prietenul George Rachieru (șeful promoției noastre), o iubim pentru tot cecece are nurdar și frumos în ea.

— Poate pentrucă ne învață, ne des-coperă viața.

Aci sta Take Ion Mitache (cel mai teribil matematician, care adesea a înspăimântat pe bunul profesor Parnov), dincoace Petre Dimitriev (acest sălbat-tec maestru al iluziilor verzi), Tavcic Cecati (acest domnișor genevez, frumos ca un efeb), Antoniu Pântea (prietenul cel mai bun și mai drag), Adămoaia (ra-

tatul violonist de geniu), Romeo Ionescu (prinț al șahului și-al foot-ballului) și peste toți ceilalți din umbră, biciul lui Dumnezeu, stafia lui Hamlet și teroarea clasei a opta: simpaticul bergerac locotenent Timofti —dirigintele și cenzorul nostru moral.

Ar trebui să se facă elogiul grupului acela de venerabili apostoli ai Liceului Militar: Ștefan Grossu, T. Malenda, R. Popescu, Mihail Rădulescu, Preot Zaharescu, Riculiță, G. M. Roșcu, Togaru, maior Ioachim, Al. Ebervein, Gheorghide, Dorul Dumitrescu, Simionescu — căci și ei au căpătat contururi în lumina acestei superbe revelații.

Iată-i pe toți. Mișună. Mișună ca'ntr'un dans ostoitor și faustian.

Judec astăzi — întâmplările de eri, cu înverșunarea omului care simte că îmbătrânește și că înapoi nu mai este decât bezna. Mi se par toate dintr'o altă lume (netrecute în spațiul și limitele pământestii); iar dacă mi s'ar derula prin față filmul exact — nu mai m'aș recunoaște — în elevul trist și singuratcă, m'ași înspăimânta că altcineva m'a furat înfățișarea, înlocuindu-mă în miracolul de acolo. Unde ești clasa opta? Unde ești elevul caporal care îl citea pe Argehi și Camil Petrescu în ascuns, care funai țigări din tunetul subalternilor (erași pe atunci comandant de pluton la clasa 7-a), elevul care furai stelelor tot aurul scriind lucruri fantastice și minunate?

— Hei, trezește-te, mă scutură zămbind Tonia. A venit Alexandra!

Buimăcit, îmi aranjez cravata, haina, părul, las foile și creionul în desordine pe pupitru și ies din clasă fugind. Marmora sălii îmi dă prilejul să alunec văjând. Alexandra Tanis! Mă cheamă Alexandra! Eu i-am uitat oare chipul, am s'o mai recunosc după atâtea tăcere? Parloirul se află chiar la intrarea în scoală, între cele două tablouri enorme ale regilor. Cobor scările câte trei și sunt lângă ea. Mămăile ar vrea să desmierde, gura să sărute. Niciun gest. Doar o admirație adolescentă, pură, prin care Alexandra căpăta caracterul de zeităte ancestrală.

— Iar mirosii a tutun.
— Iartă-mă, dar nici nu știam c'o să vii astăzi. Dece tocmai astăzi ai venit?
— Am fugit, Lucule. Simplu, am fugit. Trebuia să te văd.
— S'a 'ntâmpnat ceva grav?
— Nimic. Dar emoția de a mă gândi

mereu la tine, ajunsese paradoxală. Mi te închipuiau ca în fundul unei fântâni și eu deasupra ca o stea pe cer. Mă proiectam peste propriul tău obraz care se înecă în ape. O, dar parcă sunt nebună, așa vorbesc. Vezi, Lucule, sunt bizară, nu?

— Bizară? Poate. Astăzi ești altfel. Iubirea ta se sbate între anomalie și splendoare.

— Nu, nu te iubesc, Lucule. Cert, eu nu pot iubi pe nimeni.

— Atunci?
— Ce bun ești. Stai aci. Să nu vorbim niciunul. Ne trebuie câteva clipe de tăcere, de încerenire.

Pe banca asta părem două statui evadate dintr'un muzeu, pentrucă am dorit viață — dar care au rămas închistate tot în liniștea pietrei. Cu mămăile încrucișate pe genunchi, cu trupurile puțin aplecate, cu ochii forfecând seminf-tunericul — așa ca 'n pozele din cărțile cu povești germane. E atât de ilucidă prezența iubitei aci, că de și-ar ridica mâna la frunte sau ar zămbi — atunci aerul ar vibra ca o vioară. O privesc toțuși și nu mă satur privind-o. Alexandra are o înfățișare foarte exotică. Seamănă cu protesele indiene, totdeauna în extaz. Chipul ei galben — încercănat și mai ales ochelarii cu ramele de aur — o desvăluie de fiecare dată mai neome-nească. Are în mișcări ceva de dansatoare blazată, cu toate că trupul rămas subțire sub uniformă lasă impresia unei perpetue beții senzaționale. Ne-am întâlnit la sfârșitul unei vacanțe de Crăciun. Călătoream cu trenul prin ger și ceață. S'a urcat la Mărășești. Purta cismuție lungi (din care pulpele se întrevedeau ca viezurii la pândă — gata să muște sau să se lase desmierdati de o gură vicleană), o haină cafenie și căciula neagră. Părea un fel de băețoiu travestit, dar mai trufaș și mai obraz-nic. Atât îmi reamintesc. A fost o despărțire rece, sticloasă, cu cuvintele strânse între dinți. Ne îndepărtasem unul de altul, așa cum se desparte ziua de noapte. Un an am așteptat unul dela altul cuvântul de ertare, de împăciuire. Hazardul ne-a readus apoi alături, când amândoi am înțeles că nu mai este posibilă depărtarea. Și totuși nu mă iubeste. Mi-o spune de atâtea ori cu ironie ascunsă, cu prefăcătorie. Ori Alexandra e alta decât aceea pe care o vise-z? Oare misterul să fie atât de adânc,

(Urmare în pag. 6-a)

IN NR. VIITOR: Imperativele naționale în Dobrogea; Bazargicul, oraș în care sufletul românesc veghează.

Chișinău - Clasa opta

(Urmare din pag. 5-a)

Încât să nu pot recrea în mine ființa iubitei adevărate? Poate că da, pentru că adesea Alexandra în tot ce făcea se deslegea de ea însăși; apărea ca o jucărie hipnotizată; se părea că o anumită vrăjitorie o oprăște să gândească uman, să vadă clar, să iubească real mai ales. Acum într'adevăr se întoarce spre mine (mişcarea ei a desechilibrat esențialul încremenirii și zăbăstește — cu zămbet pasionat, dar umbrat — ca și cum trupul ar trăi febrele tragice ale celei dintâi convertiri la păcat).

— Atunci nu mai are niciun rost, Alexandra. Ne vom despărți din nou.

— Nu, nu se poate. Cere-mi orice jertfă, Lucule, numai asta nu.

— Ce să fac, Alexandra? Eu astăzi am nevoie de o iubire mare, esențială, dramatică dacă vrei. Tu — tu fugi mereu spre mieznoapte. Cu cât întind mâinile și te duce, spune-mi ce să fac? — O, bietul meu Lucu! Ar trebui să te sărut, poate te liniștești.

— Dece nu încerci? Poate ne mințim unul pe altul. E caraghios să stăm ca doi figuranți într-o scenă în care viața gâlgă pe lângă noi. Dece taci?

— Va trebui să-ți explic. Vrei să fugi și tu în seara asta?

— Să fug? și unde să mergem?

— La întâmplare. Să vagabondăm, să cântăm, să ne obosim.

— O să ne ajute la ceva?

— Da, vei avea prilejul să înțelegi de ce fug mereu spre mieznoapte.

— Bine, Alexandra. Așteaptă-mă în colț, lângă biserică. În câteva minute sunt acolo.

Prietenul Tenea și astăzi mi-ar spune c'a fost o curată nebulă. Dar cine era vinovat? Aveam optsprezece ani și apoi, Alexandra era cea mai frumoasă fată a Chișinăului.

Intr'adevăr, ce noapte telurică, ce fantasmagorie basarabeană! Unde mergem, Alexandra? Spre cer, spre propriile noastre duhuri, spre fântânile fără fund ale lumii? Nu e nimic din viața de zi. Orașul se plimbă ca pentru o altă erusalimică recepție. Nu ne interesează dramele dela moara roșie sau dela Burani, puțin ne pasă de cerșetorii care se întorc strangulați spre bordurile lor, nu auzim plânsul fecioarelor care așteaptă minunea cea mare. Doar stelele sus și pământestile noastre triumfuri, aici. Iubita turbură până și voluptatea străzii, care te biciue și te arde. Iubita fascinează toate suferințele cumplite ale cărnii, care la optsprezece ani devine somnambulă și fricoasă. Alexandra se găsea în clipa aceea între adorație și brutalizare, așa de fericit și de aspru eram. Ca într-o panică violentă, o vedeam amantă și sfântă. Dar știam că totul e ratat. Noaptea asta nu era făcută pentru dragoste, nici pentru crimă, nici pentru beție. Era o noapte imperfectă, desarmozată, o noapte care se scurge înapoi. Deaceia mergeam lângă Alexandra ca un cloforformat pe masa de operație, în trupul căruiă cuțitele zadarnic caută semnul bolii.

— Vreau să te întreb ceva, Lucule.

— Te ascult.

Mâna fetei se infășură pe după braț, strângându-mă și apropiindu-mă mai mult de ea.

— Oare vom îmbătrâni vreodată, Lucule?

— Unde te-ai gândit, de mă întrebi asemenea lucruri?

— La mine, la tine.

— Hai mai departe!

— Aș vrea să visez, Lucule, să visez toate câte se petrec cu noi amândoi. Și să mă trezesc mâine dimineață în altă lume, pe care n'o pot concepe, n'o pot descrie.

— Fii cuminte, Alexandra! Dece te chinu? Dece cauți ceace și-ți oprit mai înainte?

— Poate că iubesc prea mult iluziile.

— O să suferi, o să plângi și deabia

târziu o să-ți dai seama că și suferința o nebulă.

— Ai dreptate. Să nu mai vorbim despre asta.

Trecem pe sub stele, pe sub lumânările aprinse ale Soborului. O tăcere de litanii ascunse în ghiocuri. Simt nevoia unei eliberări totuși, să mă descătușez de o anumită patimă. Cineva mă învățase că iubirea este singura vrajă a demoniei din noi. Nu pot înțelege de ce Alexandra stă la polul celălalt. Din noaptea aceea de vacanță, ea trecuse într-o ordine precisă a dorurilor mele. O căutasem prin toate întâmplările de apoi, și n'o mai găsisem. Pentru ea scrisesem pagini întregi, jurnalul din timpul acela e o dovadă a crucificării mele pasionale pentru Alexandra.

— Dece nu mă iubești, Alexandra?

Se întoarce, oprindu-se în loc, părându-mi și brațul. Mă privește atât de uimită, înfricoșată — cașicum întreabarea mea ar presupune un secret diabolic. O văd cum tremură toată, cum se sbate în ea însăși, cum caută să iasă dintre vestiminte, să se lepede de tot ce-i omeneșc. Să se înalțe ca o vâpă deasupra micimilor.

— Nu mai mă întreba niciodată. Dacă e o taină, îi vei afla mai târziu valoarea — și-și continuă drumul cu capul plecat.

Trebuie s'o împac, trebuie s'o liniștesc. De ce să creadă că fac parte din categoria aelora care o cerșesc, pentru că amestec dragostea cu măncoarea. — „Hai să uităm, Alexandra. Noi suntem altfel de oameni. Chiar iubirea ne-ar umili“ — dar nu pot să vorbesc nimic. Merg alături de ea tăcut, împins înaintea de o nălucă. Tot Alexandra vede mai clar. Ea își dă seama că adevărul nu stă în cuvinte, ci în spiritele noastre. Ur-căm unul lângă altul aleea asfaltată spre biserică metropolitană. O fac fără să știu anume de ce. Mă las dus de Alexandra. Deabia la intrare, văd că e deschisă și înăuntru ard candelabrele cele mari. Întru în urma ei epuizat, săcătuit de orice dorință. Niciun preot, niciun pelerin. Doar la răstimpuri de o oră, revine un călugăr să reaprindă alte lumânări. Biserica aceasta rămâne deschisă zi și noaptea. Nu e o minune deci, că mă văd cu Alexandra între icoane și sfînși. Miros de tămâie și de untdelemn. Dumnezeu ne vegheză nevăzut. Ingenunchem. Toate pornesc dela o înțelegere ocultă a faptelor, dela o comuniune perfectă cu cosmosul. Alexandra ored. Eu până eri nu credeam. Mă inspăimântă toate aceste lumini oblice care pornesc dela sfesnice, sălășluie o clipă pe făpturile firave ale mucenicilor, străbat apoi prin ziduri, înecându-se în văduhuri. Mă tem de toate aceste depline armonii (clare și totuși inexistente reale) care încep dela respirațiile în-cete ale lui Iisus și ale Maicei Domnului. Mă simt prins în cușcă. Parcă alunec și mă întunec. Și totuși stau ingenunchiat, ascultând pe Alexandra cum murmură o rugăciune. Și fără să mă dumiresc, fără să am remușcări, murmur odată cu Alexandra aceeași rugăciune, pe care o învățasem de demult dela mama. E altfel acum. Am senzația definitivă a liniștii în trup, acum știu ce înseamnă o credință, acum mă recuprind în sensul unei minuni bune și ocrotitoare. Prin Alexandra, îl aflasem pe Dumnezeu.

Era ceasul patru dimineața, când ne întorceam din nepământeană pribegie. Zorile ne luminează fețele altfel. O duc pe Alexandra până la poarta școlii eparhiale, îi prind mâna și i-o sărut fericit. Înainte de-a închide poarta, Alexandra îmi spune:

— Nu-i așa că e mai frumoasă iubirea asta?

Înapoi, caut să-mi sugerez culminația reală a celor spuse de ea. Poate fi asta o mărturie? Poate fi asta ca un alt semn, ca visul dorit de Alexandra? Pe furiș intru în internat, mai speriat și mai în-

doit decum plecasem. Dece n'a orbecăit puțin locotenentul Timofti prin mine, să afle adevărul? Dacă s'ar fi strădui să înțeleagă măcar (și doar i m'am spovedit), nu mi-ar fi cauzat o eliminare de două săptămâni. Fugisem din școală cu Alexandra pentru altă existență, pentru altă contemplație. Pledoaria, nici preotul care se afla în consiliu n'a înțeles-o.

Urmează un gol. Toate semnele stau nepătrunse și zăvorâte. Vacanța aceea, dictată impunător și protocolar de șeful comisiei de disciplină, am făcut-o la Ploști, în mansarda prietenului Leonid Secrețeanu. Vizite la Radu Cosmin, la I. A. Basarabescu, o cunosce pe Cireșica (fata maestrului) îmi trimite o scrisoare de curaj poetul petroliferelor Constantin Stelian, zăpădă pe bulevardul orașului republican, vin, tutun, vagabondaje lirice și din nou lângă sufletul clasei a opta.

Acum înțeleg de ce nu mai pot renunța la întâmplările de atunci. Intr'adevăr sunt cam desorientate, prea învălășite. În tot timpul acela, acțiunile mele intru-chipau numai cerințele absolute de a mă ști în apropierea Alexandrei. Încercam cu o spaimă mândră orice tentativă în acest sens. Așa am iubit întotdeauna. Numai pentru extazul pe care și-l acordă imaginea unei femei. O obligam adesea pe Alexandra să sufere, să trăiască împăienjenită orice fapt. Știam că astfel personific o disperare care se cerea esențializată. Doamne, într'adevăr o iubeam? De îndată ce între noi nu s'au petrecut niciodată cuvenitele protocoluri ale dragostei, n'am sărutat-o, nu i-am scris un cuvânt, de îndată ce noi

am mers mereu alături de teatraleo scene amoroase, de ce cred c'o iubeam? Era însă o dramă obscură. Amândoi am crezut că e iubirea cea mare, dar pe amândoi ne-a înșelat tinerețea.

— Nu-i așa că-i mai frumoasă iubirea asta?

De zeci de ori am retrăit spectacolul pur din biserică metropolitană. Am căutat să-i prețesc mai cert adevărul etern, am căutat să continui până la epuizare toată aurora lui revelație. Dar în umbra spiritelor noastre, se ridică întotdeauna umbra unei cumplite suferințe.

Nu mai știu în ce lună și în ce zi a fost. Am surprins-o pe Alexandra în îmbrățișarea trudnică a celui mai superficial coleg. Un fel de cocoșat stupid, îngâmfat, sinistru ca înfățișare și inteligență. Era pare-mi-se și nepotul unui mitropolit oarecare. Avea pretenția că mi-e amic. I-am uitat numele; mai știu însă că avea ceva de brută și teroare în el. Cum de i s'a abandonat Alexandra?

— Dece, Alexandra? Tu, care iubeai numai măsterul iubirii, și tu ai căzut?

— M'a luat vântul și m'a dus spre mieznoapte, Lucule!

Era în cuvintele ei ironie și resemnare. În clipa aceea n'am înțeles nimic. Am plecat scârbît. Aș fi vrut să beau mult, să mă istovesc sau să mă întorc și să-i scuipt. Mi-am dat însă seama că ar fi fost ridicol. Dealtfel știam că e și o predestinație neobișnuită. Toate iubitele mi-au rămas credincioase până la condiția sigiliilor albe. Acolo au recurs întotdeauna la alții. Imi vine să râd, satisfacția e falsă dar concretă. Hei, la dracu cu toate muzele astea mediocre.

Tenea începuse să mă compătimentească, Take mă consola. Toată clasa interpreta faptul acesta ca pe o categorică inversare a logice. Frumocul zeu învins de o reptilă.

Nu-i uram. Mi-eram indiferenți, străini. În care noapte s'a întâmplat? Oare biserică n'a fost o născocire? Oare fascinația Alexandrei nu pornea chiar de la trufia mea? În cele din urmă am crezut că și suferința mea se surse în- napoi, spre încremenire.

Intr'o dimineață poșta mi-adeuce un plic cu scrisul necunoscut. L-am deschis fără nici o tentație. O foaie albă, o poezie:

„Mamă, mamă,
mi-ai șoptit cândva că'n primăvara asta
vei împodobi în alb fereastră,
vei aduce vraci din Goa, ca să-mi dea
sided polar și vrajă de femeie.

Bogată nu-s, dar vor topi în mine
secretul princiar din Philipine,
și celor optsprezece ani
seducătorii ochi de curtezani.

Iubitului,
ca să-i topesc în suflet piatra
voiu pune 'n găstire roșii de Sumatra;
voiu șnurii în ușă,
din trandafiri, rozetă jucăușă,
în calm de seră voiu umbri spre mare
salonul de gheșiși visătoare.

Și vraja de va fi cumva să cheme,
un prinț avut în desmierdări s'alint,
alcoolului voiu pune de cu vreme
morfinomane cupe de argint
cu crini d'Hollande și albe chrysanteme“

„Nu e nimeni care să turbure sau să mărească tăcerea unei ruine. Toată lauda și se cuvine ție, o-nda eu o port acum neresemnată. Par o ruină și remușcările sunt aspre. Iubitului ar trebui să-i sărut mâinile, nu să-l cânt într-o poezie. Dar ești atât de departe! Mă întorc din mieznoapte cu frigul și cerurile pe umeri, pe frunte ca niște nimburi îndoliate. Lucule, te aștept să mă erți, Alexandra“.

A fost atât de cutremurătoare clipa aceea. Mi se părea stupid să scrii versuri pentru trecutul mort. Un demon mă încătușase și zadarnic mă ceream libertate. Nu m'am dus, am refuzat s'o văd. Venea adesea la școală, mă aștepta împietrită pe aceeași bancă (papagalul cocoșat rânjea, privindu-mă cum mă sbat între pereții clasei), ea mă aștepta chinuță, eu rămâneam ascuns. Uritul ucigător se incubase în mine. O grea melancolie îmi despletia sufletul și-l desmăta în bălți miresitoare. Zilele trecuță așa cum trec pașii cu lanțuri pe coridoarele unei case cu ierestre zăbreșite. Fervoarea examenului de sfârșit de an mă ameți. Tezele pentru bacalaureat le-am dat narcotizat și intoxcat de beție. Și în dimineața orăului, profesorul Onisifer Ghibu mă întrebă mai întâi de ce sunt atât de trist, de ce am ochii atât de tainici. Eram la mijlocul seriei și învârtam între degete fițuica subiectelor trase la sorți. I-am răspuns că timpul sarcastic m'a supt, m'a sleit.

— Există vreo legătură între timp și invidi?

— Există, domnule președinte. Oamenii de obicei trăsesc numai între limitele zilei, se consumă numai atât cât aud ceasul mergând. Niciunul nu caută să depășească mișcarea, scurgerea timpului, niciunul nu îndrăznește să fure din ziua cealaltă ceva și pentru asta din prezent. Le este teamă de

„măine“, de viitor. Ei nu pot înțelege că una din nenorocirile destinului e tocmai viața cronometrată.

— Ai încercat vreodată să fugi peste ziua de azi?

— Odată, o singură dată. Iubeam credeam că e iubirea cea mare și lăsam mereu în urmă ceasornicul, eram lacom de altă dimineață, doream cu pasiune o zi colosală, imensă, o zi nesfârșită pe care toate ceasurile din lume să nu fie în stare s'o măsoare. În clipa în care însă am fost înșelat, mi-am dat seama că toate se întorc înapoi, eu însumi mergeam deandaratela spre ziua în care m'am născut. E o ursită dramatică și asta, dar nu e vinovat timpul.

„Ea“ e vinovată, domnule președinte. Pentru cine izbucniră aplauzele în clipa aceea? Coincidența era multiplicată. Sala plină de colegele ei și colegii mei, eu vorbeam despre ea, ea apăruese chiar atunci în pragul ușii într-o elegantă rochie de voal alb și cu un splendid buchet de trandafiri roșii în mâini. Aplauzele astfel întâmpinară nota zece trecută de profesorul Ghibu direct cu cerneală în catalog și mai întâmpinară silueta vaporosă, muzicală, hieratică a Alexandrei.

În clipa în care comisia s'a ridicat, nu mai eram școlar. devenisem om. Pri-mii pași spre viață i-am făcut înfometat, înșelat, lacom.

— Am venit să mă erți, Lucule!

— Nu te pot erta.

Am lăsat-o mușcând cu lacrimi un trandafir roșu. Ultima imagine pe care o mai păstrez despre Alexandra. Apoi când mi-am luat cărțile și valiza, când am închis ușa clasei a opta, mi-am dat seama că las capacul peste un scriu piin cu suflute. Nu mai aveam ce a cere să-mi iau rămas bun. Zidurile mute, oglinzile întunecate, sălile reci. Doar cățiva porumbi rotau ca o paçe solemnă peste toate, peste coplăria noastră, peste luminile stinse. Dealungul Alexandrowskaei am mers cu fruntea piecată, cașicum m'aș fi condus singur spre cer. În gară — numai cățiva din cei 36 de cadeți. Take și-a luat o sticlă cu alcool și se infundă în compartiment. Antoniu Pântea e trist, George Rachieru — galben. Plecăm, ne deslipim încet și ne depărțăm. Îți îngheață inima, îți lacrămează ochii. Ți-i gura încleștată, dar strigi în tine ca într'un pustiu. Nimeni nu te-aude, nimănui nu-i ești drag, nimeni n'o să se jertfească pentru tine în noaptea asta. Trenul, trenul care spintecă timpul, și timpul care se svârcolește în tine. Este a 52-a căătoare cu același tren, pe același drum. Acum ne duce într'adevăr spre viață? Coboară unul, coboară altul, am rămas singur.

Așa m'am exilat în această citadelă haotică și ilucidă. Ar trebui să mă urăsc și să mă disprețuiesc pe mine însumi. Dar cui să-i cer ertare pentru toate rătăcirile adolescenței mele? Pe cine să-l fac vinovat că m'a depărtat de toți? Nicolae Nițescu, băiatul popii din Muscel, a căzut cu avionul într'o dimineață la Otopeni. Volodea Pozneacov și-a împropoțat creerii pe pereți, la Cetatea Albă. Petre Dimitriev a trecut pe sub furcile caudine ale casei din Jilava. Și mâine se va prăbuși unul, și altul și altul. Dece tocmai noi și cine e vinovat? Stupidă, banală generație de icari halucinați!

Așa sfârșesc toate adolescențele! Alexandra îmi scrie la 28 Decembrie 1937: „... asta poate printr'adevăr arzătoare a pădurilor, azi n'o mai purtăm în suflet“. Ar trebui deci să ne mai întoarcem odată acolo. Ar fi o impietate dacă într'adevăr ne-am duce să ne rugăm pentru iubitele și morții noștri? Te ert, Alexandra. Acum te ert! Vezi, poate printr'adevăr ne ia mereu timpul înainte. La Chișinău cresc acum alți copii și alți trandafiri. Tu ai avut dreptate. Noi ne întoarcem din mieznoapte cu frigul și cerurile pe umeri, pe frunte ca niște nimburi îndoliate. Dar pentru această donquibotescă panoramă, trebuie să-L ertăm pe Dumnezeu!

1940 LAURENȚIU FULGA

In genul lui * * * AUTOBIOGRAFIE

Pe mine m'a făcut maică-mea
Hăi, pe paie
Nu ca pe voi
Și luna pe cer se sgâlâmbăia bălae
Ca un câțel de usturoi
Maică-mea sâraca a gemut
Așa ca un țâne, lenit și slab
Și-așa m'am născut
Eu Ion Carimbă, al poeziei Nabab!
Face-te-ai lună, turtă
Fiindcă pe mine, Ion, cel de opt ani
Foamea cerului a 'nceput
Să mă frigă în burtă
Oliu, dacă ar fi știut sătenii
Cu privirea ageră ca săgeta cremenii
Că între ei de-a-bușilea, crește prunc
Prin țărână, mic cât o mână
Prunc de domn, de domn mare
Căruia ciufuțite îi vor sta la picioare
Toate versurile,
Toate universurile
Hei, toate cerurile plăvane îi vor muși
[la picioare
P'ormă pe la doșpe' ani mersăi la școală
Țaica pe capră: Tii boală
În cărăuți cu scârțâit de vagmistru
Ne ducem pe Ion să-l facem ministru.
Mă, acolo la orăș

Erau caele albe ca de caș
Și cocoane, sfinte ca primăverile
Iși zornăiau pe brațe brăzăriile
S'apoi era descăluț Iie
Căre făcea slove ca florile pe hârtie
Și-o hartă a României colorată
Și rotundă ca un sold de fată,
Și-apoi erau inserări albastre
Ca sineala din troceele noastre,
În care mama ne spăla țatii și mie
Cioarecii pentru sărbătoarea lui Sfântu Iie.
Proprietăreasa mea
Avea un gât ca lebăda
S'apoi, pe la paispe' ani
Eram cel mai șmecher dintre golani
Ciupeam de pulpă servitoarele
Plimbându-mă pe străzi braț la braț
[cu soarele
Hei, eu m'am născut într'o zi mare
Și mi-a fost dat să cad totdeauna 'n picioare
P'ormă, de, mă oțării și eu
De spusăi întâi de Paști și Dumnezeu
Fiindcă eu, măria mea, Ion Carimbă
(Facă-mi-s'ar viața sucită și strămbă
Dacă mint),
Purtam în mine o comoară, sunătoare
Ca bănuții de argint,
Numai vorbo una și una

Frumoase și rotofee
Ca garoafele vlăjganilor la cheutoare.
Eu, țaică-meu cu țoica lui țaică-meu
Și tot neamul de flămânzi,
Dați dracului, deși la port mieroși și blânzi.
Aveam ceva de împărțit cu Dumnezeu!
Când va fi fost să chiuim odată
Toți ingerii face-mi-s'or la picioare roată
Și ne-or lega obielele,
Trece-i-or toate nădușelele —

Hei, șaizece de principe, toate cucoane,
I-a optsprezece ani îmi ascuteau creioane
Să tot scriu, să tot scriu
Hi-re-aș al dracului să hiu,
P'ormă pe un petecuț de gazetă
Cât un bilet
Iată, mă văzui din cap până'n opinci vedetă
Mare poet.

Aveam opts'pe ani
Și'n iarna aia câștigai mulți bani
Apoi la douăzeci, în sat, printre pitelci
Aflai o fată cu brațele firave și albe
Cum is cornițele la melci.
Era sâracă, dar salbe-i făceau
Toate stelele când luminau bătătura
Și de mirare căsam amândoi gura!
Fiindcă eu și Solomia
Ne cunoșasem de micii cu poezia.

Măi, dar uncoiri tristețile rupeau din mine
[cum șoareci
Îi rodeau lui țaica, peste noapte, cioarecii —
Și, morții, iată, deodată, desgolită
[îi arătam fața.
Cum țaica-și arăta spatele dimineața...
Cerule ca o scrisoare 'mpăturată
Atârna — problemă nedescifrată

Peste capul meu — ce folos
Că stelele zornăiau așa frumos.
Hei, tristețile, tristețile,
Ani treizeci de ninsori,
Îmi zornăiau la poartă 'n toate diminețile
Ca niște percepțori.

P'ormă iubii o fată dela oras,
Avea părul creț ca un papuaș
Și ochii doi trandafiri îmbobociiți,
Obraji ei crini d'auriși.
Și nici degetul nu-mi venea să-i pun.
Pe gâtul ei cu miros de tutun de cel bun...
Călărea, mulecă-mea, un armăsar
Cu copide de jar!
Era fată de neam, mirosea a odicolon.
Hei, într'o zi mi-a răpît-o un alt amazon
Și de-atunci cu inima cețoasă
Am dat un picior dragostei
Și mi-am instalat poezia pe masă...
Pentru totdeauna, mireasă...

P'ormă timpul trecut, trecut
Ba pe catalige, ba prin noroi,
Cum treceau țărâni 'n sat la noi
Eu devenii o cultivată momăie,
Nopti întregi citeam slove de tuciu
Sub lampa galbenă ca de lămâie
Să-mi dau creerul, ca cizmele, cu luciu.
Dar tot nu mă las bătuț
Eu sunt, măi, din opincă, din lut,
Măică-mea m'a făcut ca pe mână în fân
Aș vrea să văd și eu cine mi-ar hi stăpân!
Sunt dat dracului, ambițios,
Nu-mi place să le fiu altora mai prejos,
Că ăla serie, măzgălește hârtie
Ce-mi pasă mie!
Eu scriu cu stânci, cu ploii, cu fulgere,
[ce știți voi

Cum vine Iie în primăvară de culcă 'ntr'o
[clipă

Tarina plină cu păpușoi
După mine-i potop — că eu vin
În târgul poeziei cu talent peșin.

Așa scriu eu —
Și d'ala mă protejează Dumnezeu
Fiindcă el, în cercesu-i rădvan
Iși mână cafi ca un țaran.
Hi gloabă, ceas slăbătuț,
Îi scapără roșile printre stele,
Ca potcoavele murgilor lui țaica în băiătuță.

Tii, când m'oi întoarce în sat, într'o dimineață
M'o primi notarul, primarul și cu frunțași 'n
[plaiță

Și-or să-mi dea de mâncare
Pe-o tavă cu tricotor, pâine și sare.
Primarul, intimidat, va grohăi ca un urs,
Un discurs de bun sosot
Și eu iarăși îi voi ține un discurs
Cu versuri, ca o catrință, tivit...
Și fetete și-or da coate și le-o trece somnu
Fiindcă venit domnu
Și privirea lor, otrăvită, ca de brusture
Până'n rărunchi o să mă usture.
M'or lătra câinii amintirilor,
Ca noaptea, crucile cimitirelor.

Iar So'omia nu va fi între cei din sat,
Fiindcă-i lehuță.

S'a măritat cu Nicolae Corbu, frunțaș,
[concentrat,

A'mbătrânit ca prunii dela poarta casei
[noastre,

I s'au stins privirile ca apele albastre
Și bujorii surășului pe buză.

BELZEBUTH

Cronica dramatică

Cultura actorului

Gladiatori și actori

Teatrul Regina Maria

PAPA SE LUSTRUEȘTE, PIESA IN TREI ACTE ȘI UN PROLOG DE SPIROS MELAS

Aplauzele cari au întâmpinat această ultimă premieră a Teatrului Regina Maria ne-au făcut să nădăjduim, o clipă, în reabilitarea publicului bucureștean cu gustul atrofiat de pe a multe comedioare occidentale „prelucrate” care s-au oferit în ultimul timp.

Directorii de teatru n-au încercat prin nimic să ofere a dormitului public bucureștean vreo piesă deosebită de acele veterane „Soare de biserică”.

De astă dată însă, domnul V. Maximilian ne prezintă o piesă în care autorul, vechi meșter în mănăstirea conflictelor dramatice, se hotărăște să rezolve o „problemă balcanică”, mult mai aproape deci de publicul nostru decât toate comedioarele cari nu dau nimic de gândit dar „aduc bani la casă”.

Cred că nici domnul Spiros Melas nu pretinde că tema piesei sale este prea originală. Povestea fiului care a învățat „prin străinătăți” și se întorc vorbind o limbă necunoscută de părinți e veche de zeci de ani.

A fost cândva un venerabil bard, care se numea Vasile Alecsandri și care a scris o comedie, pe nume „Iorgu dela Sadagura”.

Și s'a mai jucat la noi — e drept că sunt cum mulți ani de atunci — o piesă ce se numea „Titanic-Vals” și în care autorul își cam bătea joc de toți parvenții secolului nostru.

Dar să trecem la piesa domnului Spiros Melas.

Dânsul are o cutelă atât păreră decât câțiva din autorii noștri dramatici.

Nu găsește tema perimată. „Papa” este un biet cărciumar cu sufletul cîștit și cu „teorii învechite”.

„Le fils” este un demn reprezentant al tinerii generații care acționează repede, în treizeci de secunde. Fui vrea să-l lustruimă atât. Tatăl nu se opune fiindcă totul este pentru binele fiului. Și totuși tatăl va fi acela care va câștiga partida.

Nu știu dacă se poate vedea din aceste câteva cuvinte „nota balcanică” a piesei. Mai sunt necesare câteva exemple.

Momentul culmii mânt al piesei este, după noi acela în care o bună și filosofică reprezentantă a „bunei societăți” din Atena își sfârșește pe cărciumar să ridice ochii în sus, visător, atunci când e vorba despre occidenți și să strâmbe din mas când se spune ceva despre Balcani.

Tot miezul satiric al piesei

GAME

A apărut zăele acestea o elegantă plachetă intitulată simplu: „Game” și cuprinzând poemele a 12 foarte tineri poeți.

Nu este vorba de o nouă grupare literară. 12 tineri talentați și-au publicat poemele între a două și trei săptămâni.

De astă dată am întâlnit în paginile plachetei nume e mai mult sau mai puțin cunoscute a d-lor B. Voicu, Cobzârlău, Lucian Dumitrescu, Drutu, E. Gheorghe, Gavrilin, Lalescu, Lazărescu, D. Mășină, C. Pălea, Paul Simion, D. Stelaru și alții. În cele mai multe dintre paginile cărbunului, am întâlnit poezii adevărate și bucuria noastră a fost cu atât mai mare cu cât ea era legată de nume nu prea cunoscute.

Tânărul sculptor Velicu, căruia i se datorează apariția acestor „Game” merită să fie de două ori felicitat: pentru forma reprezentabilă a cărbunului, cât și pentru lipsa totală din a promisiunilor pentru viitor.

Discreția este destul de rară la obșniștii grupării literare.

este cuprins în aceste câteva cuvinte.

Parvenții, de asemenea nu se vor împacă neapărat cu scoana din Căpâlnău, căci am văzut, cu toată noia „tut de câștigător”.

În această una din scene, mai puernice scene de piesă, și era nevoie, într'adevăr de mult curaj, pentru ea să fie prezentată.

Ceace, însă, nu pricepem, este prezența în piesă, a unor momente miștite și în același timp, de o vulgaritate perferibilă. Autorul se putea ușor dispensa de câteva scene care amuză în primul moment, dar care nu pot decât să iase, mai pe urma, o impresie din cele mai penabile.

Piesa ne-a mai prilejuit marea durcere de a-l vedea pe excentricul Maximilian, într'un rol mare pe care el l-a ridicat la adevărate culmi.

Premiera din prima zi de Paști a teatrului Regina Maria, a fost o piesă pentru Maximilian, o piesă în care „marele Max” a realizat tot ce autorul l-a cerut.

Dar, cum într'o salată de fructe, în afară de ananas mai e nevoie și de alte fructe cari n'au alt rol decât să scoată în relief gustul delicios al ananasului, tot așa și în piesa d-lui Spiros Melas, un t. ebulut să apară și alți interpreti. Aceștia au fost: Al. Finți, care a găsit accentele juste în — o să ghiciți — rolul bătaului, Petru

Nove, apărând și el într'un rol în care s'a specializat: un escroc sentimental, domnișoara Tănăzi Căpâlnău, surprinzător de bine într'un rol deosebit de acela în care a apărut până acum, domnișoara Flori Cărbunescu, precum și doamna Silvia Colberti, Gaby Antoniu, Florence Lupescu și domnii G. Costescu, M. Huță, Muscelanu, Mugur, Voinescu, Iliescu... și altele, și alții.

De ce oamenii au avut întotdeauna înclinația de a limita diverse animale? Actorului i-au fost rezervate, trebuie s'o recunoaștem, animalele cele mai interesante: papagalul și oaiera care glas de om și maimuța caricatura omului. Prin aceasta se recunoaște un lucru foarte important: că actorul operează, ca să zicem așa, în cultură, deoarece papagalul și maimuța sunt cele mai culate animale (și ca probă că maimuța l-a celtit pe Darwin este că încetând să evolueze n'a mai devenit om, ci a rămas maimuță). Culte, însă în felul lor, cum pot fi papagalul și maimuța. Și actorul, este fără să vrea, cult, pentru că știe atâtea lucruri pe din afară, dar în loc să fie cult așa cum trebuie să fie actorul, e abia cum se arată a fi papagalul și maimuța. Sunt ei vinovați de acest lucru? Oarecum da, însă vinovații mari sunt cei cari face selecția oamenilor celor mai apti de a deveni papagalii și maimuțele după aceea toată educația necesară pentru a scoate din ei, papagalii și maimuțe perfecte.

Dar, încă rog, ne vom întrobu cu toții, cum s'a ajuns la această nenorocire?

Explicația este cât se poate de simplă: teatrul, la noi, a ieșit de mult din sfera culturii. Teatrul este acum distracție și trebuie să recunoaștem, papagalii și maimuțele ne distrează de minune. Și e normal să ne distreze mai mult, când apar deghizați în oameni.

Este adevărat că distracția într'o societate fără răspundere și fără idealuri este necesară ca și pâinea. O știm asta din istorie, unde se vorbește despre niște vremi când prin pâine și jocuri de circ se putea face orice cu un imperiu.

Simpla constatare a unui fapt nu este însă de ajuns pentru schimbarea lui în vreun fel. Cu alte cuvinte cum putem face iar din actori oameni?

În primul rând din adaptarea

odată pe Oliver Hardy (Bran) într'un rol uman. Americanii au realizat și minunea asta. L-au deparțit de veșnicul lui partener, Stan Laurel, și au realizat un film în care nu se sparge nicio farfurie. Și aceasta, cu toate că apare în film un coșogeamitea elefant, care ar putea să spargă multe lucruri.

Partenerul lui Bran este în acest film un vechiu actor, Harry London, care are un haz special în întreg jocul său.

Dar lumea îl vrea pe Stan lângă Bran. Așa că poate, formula n'o să prindă, „Zenobia” rămâne, însă un film superior multor alte comedii cu Stan și Bran.

TRAIAN LALESCU

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar. Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Se menține încă în lumea teatrului eresia după care un actor trebuie să fie neapărat un hibrid născut din încrucișarea unui papagal cu o maimuță. Adică actorul să spună pe din afară (și cu talent, vai) ceva ce nu prea înțelege și să imite în mișcări diverse oameni (un bătrân un tânăr, un schiop, un ciung sau, în tragedie, un orb).

De ce oamenii au avut întotdeauna înclinația de a limita diverse animale? Actorului i-au fost rezervate, trebuie s'o recunoaștem, animalele cele mai interesante: papagalul și oaiera care glas de om și maimuța caricatura omului. Prin aceasta se recunoaște un lucru foarte important: că actorul operează, ca să zicem așa, în cultură, deoarece papagalul și maimuța sunt cele mai culate animale (și ca probă că maimuța l-a celtit pe Darwin este că încetând să evolueze n'a mai devenit om, ci a rămas maimuță). Culte, însă în felul lor, cum pot fi papagalul și maimuța. Și actorul, este fără să vrea, cult, pentru că știe atâtea lucruri pe din afară, dar în loc să fie cult așa cum trebuie să fie actorul, e abia cum se arată a fi papagalul și maimuța. Sunt ei vinovați de acest lucru? Oarecum da, însă vinovații mari sunt cei cari face selecția oamenilor celor mai apti de a deveni papagalii și maimuțele după aceea toată educația necesară pentru a scoate din ei, papagalii și maimuțe perfecte.

Dar, încă rog, ne vom întrobu cu toții, cum s'a ajuns la această nenorocire?

Explicația este cât se poate de simplă: teatrul, la noi, a ieșit de mult din sfera culturii. Teatrul este acum distracție și trebuie să recunoaștem, papagalii și maimuțele ne distrează de minune. Și e normal să ne distreze mai mult, când apar deghizați în oameni.

Este adevărat că distracția într'o societate fără răspundere și fără idealuri este necesară ca și pâinea. O știm asta din istorie, unde se vorbește despre niște vremi când prin pâine și jocuri de circ se putea face orice cu un imperiu.

Simpla constatare a unui fapt nu este însă de ajuns pentru schimbarea lui în vreun fel. Cu alte cuvinte cum putem face iar din actori oameni?

În primul rând din adaptarea

odată pe Oliver Hardy (Bran) într'un rol uman. Americanii au realizat și minunea asta. L-au deparțit de veșnicul lui partener, Stan Laurel, și au realizat un film în care nu se sparge nicio farfurie. Și aceasta, cu toate că apare în film un coșogeamitea elefant, care ar putea să spargă multe lucruri.

Partenerul lui Bran este în acest film un vechiu actor, Harry London, care are un haz special în întreg jocul său.

Dar lumea îl vrea pe Stan lângă Bran. Așa că poate, formula n'o să prindă, „Zenobia” rămâne, însă un film superior multor alte comedii cu Stan și Bran.

TRAIAN LALESCU

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

Poezia intitulată „Plecarea”, apărut în precedentul nostru număr, a apărut din greșală semnată de d. Ștefan Stănescu, ea aparținând d-lui Aurel Chișescu.

Erata

În articolul d-lui Victor Popescu, „Motivul creștin în pictura Renașterii”, apărut în nr. de Paște al revistei noastre, s'au strecurat câteva greșeli de tipar.

Vom semnală pe cele mai supărătoare, cu rugămintea să se citească precum urmează: În pag. I, col. II, rândul 55 vîtrăli în loc de „vîtrăli”; idem rândul 60 Roger în loc de Rogier; pag. 8, col. I, rândul 21 cu adevărat Dumnezeire în loc de „în adevărat Dumnezeire”; idem, rândul 49, acțiunea în loc de acțiune; idem, rândul 62, stricta interpretare, în loc de „stricta interpretare”; idem, col. II, rândul 6 colo-nistic în loc de colonistic; idem, rândul 22, cunoscut în loc de cunoscut; idem, col. III, rândul 27, Iudeea în loc de Suedia.

teatrului la nevoile reale din pricina cărora suferă omul de azi.

Doarece nu trăim vremuri decadente ci de răsturnare pentru o nouă așezare morală a lumii, are nevoie de ceva mai mult decât de o distracție. De o continuă confirmare a posibilităților lui de om, adică ființă creatoare. Papagalii și maimuțele imită oamenii, dar nu creează nimic, pentru că nu au originalitate. În clipa când actorul se va hotărî să aibă originalitate, adică să devină om și să devină factor de cultură cu un destin creator în această lume.

Pentru asta între altele actorul trebuie să învețe. Ce să învețe? Foarte multe lucruri. Istorie, poezie, plastică, anatomie, în afară de ceace se rețera cu strictețe, la meserie. Este inadmisibil ca în acest veac o oarecare să fie aruncat pe scenă, pentru simplul motiv că are nasul mare și face lumea să râdă.

Trebuie să se știe odată pentru todeauna că în cultură nu se poate opera cu altceva decât tot cu cultură.

Ne rămâne ca în viitor să fixăm locul teatrului în cultură.

AGATHON

În Vinerea Mare a avut loc „Adunarea Generală” a artiștilor dramatici și lirici, eveniment care se întâmplă din trei în trei ani.

Calmul slujitorilor cuvântului a ținut până în momentul constituirii birourilor, adică până a nu fi început dezbaterile.

După uzul adunărilor generale precedente, d. Soare Z. Soare urma să prezideze biroul însărcinat cu conducerea dezbaterilor.

S'a întâmplat însă un fapt pe cât de neprevăzut pe atât de regretabil.

D. Soare Z. Soare fusese propus „oral” de către câțiva camarazi urmând ca adunarea să primească ori să respingă președinția d-sale.

Suverană, onorata adunare a respins-o.

Nu știm cum trebuie să-i recunoaștem meritul regării scenii, care l-a făcut pe d. Soare Z. Soare să plece din adunare.

Proteste au fost atât de vehemente, încât retragerea d-lui Soare Z. Soare a fost urmată de altele, nu mai puțin strategice. Au pecat surprinși și indignați camarazii cari prin prezența și cuvântul lor puteau să aducă în dezbateri superioritatea ținutei unei adunări de intelectuali.

Cu obiectivitatea cu care am privit toate acțiunile în care, cari au fost examinate în coloanele „Universul Literar” vom încerca să dăm și de rostul acestei suspecții și îngrijorătoare pomni a onoraților membri ai Sindicatului artiștilor dramatici și lirici.

Sunt câțiva ani de când în această asociație de breaslă au fost chemați alături de artiștii calificați ai teatrelor de stat și pregătirea, nevoile ori împrejurările îl fac să profeseze în condiții nu tocmai superioare.

Pe ce acești „artiști” joacă pe butoaie ori pe mese prin berlii, fie că joacă plății de patron, ori de clienți, fie că joacă la fracturi ori în nădragi cu creturi, Sindicatul l-a primit cu toată dragostea și camaraderia.

În casa și familia lor artiștii n'au înțeles să se privească decât camaradereste.

Este în această frumoasă înțelegere cea mai aleasă calitate a slujitorilor scenei.

Pe lângă artiștii de prin circuire, varietăți și localurile „cu distracții”, Sindicatul a primit printre membrii lui și pe muncitorii din spatele scenei.

Oamenii cari toată viața clădesc și surpă cu brațele palatelor din fața spectatorului, pentru că în locul lor să ridice atâtea minuni din pânză, șipci și vopsele, sunt colaboratorii și prietenii artiștilor.

În spiritul unor atari considerații, s'a făcut apropierea dintre toți cari muncesc pe scenă ori dincolo de ea.

Îată pentru ce, acești oameni ar fi trebuit să priceapă că odată cu buietul de vot sunt dator să respecte oamenii, dacă nu camarazii.

E drept că acea brutală și stupidă manevră nu s'a produs din partea personalului artistic și tehnic cunoscut, ci din partea unei adunări de care conștientul nu se apropie decât pe orice artist, de vecinătatea ei, chit că sunt ori nu membri ai Sindicatului.

Credem că rezultatul votului n'ar fi schimbat prea mult din alcătuirea comitetului, dacă organizatorii ar fi renunțat la concursul acelei penibile figuratiferice.

Dacă gloata aceea ar fi venit cu olonidul de băutură și cu rețevul, tabloul ar fi fost măreț. O corespondență a acelei scene am găsi-o poate în câteva momente din actualul trei din „Scri-soarea pierdută” a lui Caragiale.

Reverentă, mi-am aruncat ochii pe tabloul plin cu semnăturile onoraților membrii participanți.

Alături de distincția cătorva semnături ale fruntașilor teatrului românesc, mocirla unui scris infiorător.

Puțină generozitate n'ar fi stricat; pentru păstrarea virginității peisajului caligrafic, s'ar fi putut îngădui acestor onorați membri să pună degetul, ori pecetea.

Recunoaștem deci valoarea și eficienta intervenției blocului de alegători tarifați, să lăsam organizatorilor satisfacția de a se fi ales și fără concursul camarazilor de teatru.

